

Problematika přípravy občanů k obraně státu

Bc. Michaela Říhová

Diplomová práce
2018/2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	Bc. Michaela Říhová
Osobní číslo:	A17344
Studijní program:	N3902 Inženýrská informatika
Studijní obor:	Bezpečnostní technologie, systémy a management
Forma studia:	kombinovaná
Téma práce:	Problematika přípravy občanů k obraně státu
Téma anglicky:	The Problems and Issues of Preparing Citizens for the Defense of the State

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte materiál pojednávající o současných i perspektivních metodách, normách, směrnicích či návrzích souvisejících s přípravou občanů k obraně státu na školách.
2. Vyhodnoťte běžně dostupné poznatky o realizovaných nebo připravených formách a metodách přípravy občanů k obraně státu na základních, středních a vysokých školách.
3. Analyzujte pozitivní a negativní zkušenosti se zmíněnou přípravou na školách.
4. K podtržení správnosti závěrů práce využijte výsledky dotazníkové šetření a interview.
5. Zpracujte přehled realizovaných či připravených oficiálních dokumentů o přípravě k obraně státu na školách.
6. Navrhněte a zdůvodněte efektivní variantu přípravy občanů k obraně státu v úrovni zmíněných škol.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. ČEPIČKA, Vlastimil. Příprava občanů k civilní obraně v roce 1982: metodická pomůcka pro cvičitele. Praha: Naše vojsko, 1981.
2. GERHÁT, Ivan. Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních a středních škol. 2. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Vojenský historický ústav Praha, 2018. ISBN 978-80-7278-728-9.
3. KORNAL, János. The borderline between the spheres of authority of the citizen and the state: recommendations for the Hungarian health reform. Budapest: Collegium Budapest, 1998. Discussion papers, no. 48.
4. LEE, Blair. The military law and efficient citizen army of the Swiss .. Washington: Govt. Print. Off., 1916. Senate document (United States. Congress. Senate), 64th Congress, Doc. 360.
5. LUKÁŠ, Luděk a kolektiv. Teorie bezpečnosti I.: Teorie a praxe ochrany majetku a fyzické bezpečnosti. Zlín: Radim Bačuvčík – VeRBuM, 2017, 220 s. ISBN 978-80-87500-89-7.
6. SCRUTON, Roger. Imigrace, multikulturalismus a nutnost bránit národní stát. Praha: Občanský institut, 2006. Bulletin (Občanský institut). ISBN 80-86972-08-9.
7. VILÁŠEK, Josef a Ivan GERHÁT. Příprava občanů k obraně státu. Praha: Falešník Ondřej Ing. – FALON, 2017. ISBN 978-80-87432-24-2.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Zdeněk Malánik

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2018

Termín odevzdání diplomové práce:

17. května 2019

Ve Zlíně dne 14. prosince 2018

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Vojtěch Křesálek, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně, dne 15. května 2019

Bc. Michaela Říhová, v.r.
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá problematikou připravenosti občanů k obraně státu. V první části této práce jsou objasněny základní témata, právní legislativa, výukové metody pro základní školy a metody zpracování výstupů, které jsou použity v praktické části. Praktická část je souhrnem zjištěných výsledků a jsou zde navrženy možné efektivní možnosti ke zlepšení přípravy občanů k obraně státu.

Klíčová slova: Příprava osob, obrana státu, výukové metody, branná výchova, branná povinnost

ABSTRACT

The thesis deals with the issue of citizens for defense of the state. The first part of this work explains basic topics, legal legislation, learning methods for elementary schools and methods of processing of output, which are used in the practical part. The practical part is a summary of the findings and there are suggested possible effective options to improve the preparation of citizens for defense of the state.

Keywords: Preparation of people, state defense, teaching methods, civile defence education, military conscription

„ ... První, čeho si přejeme, jest, aby pak plně a k plnému lidství mohl býti vzděláván ne nějaký jeden člověk nebo několik jich nebo mnoho, nýbrž všichni lidé vespolek i každý zvlášť, mladí i staří, bohatí i chudí, urození i neurození, mužové i ženy, zkrátka každý, komu se dostalo údělu narodit se člověkem, aby konečně jednou bylo celé lidské pokolení vzdělané po všech věkových stupních, stavech, pohlaví a národech. Za druhé si přejeme, aby každý člověk byl celistvě vzdělán a správně vycvičen nikoli jen v nějaké jediné věci nebo v několika málo nebo v mnohých, nýbrž ve všech, které dovršují podstatu lidství ...“

(J. A. Komenský: Obecná porada o nápravě věcí lidských.

III sv. Pampaedia)

Poděkování

Ráda bych poděkovala především vedoucímu mé diplomové práce Ing. Zdeňku Maláníkoví a odbornému konzultantovi podplukovníku Hynku Pavlačkovi, za spolupráci, věnovaný čas a odborné rady při jejím zpracování.

Dále kapitánce Monice Novákové, inženýru Romanu Jersákovi a docentu Vladimíru Vrábovi za velký přínos mé diplomové práci a osobní podporu.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 SPOLEČENSKÉ A PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ.....	12
1.1 SEZNÁMENÍ S PROBLEMATIKOU.....	12
1.2 ZÁKLADNÍ POJMY.....	14
1.2.1 Bezpečnostní prostředí.....	14
1.2.2 Zapojení České republiky do mezinárodních organizací a jeho význam.....	15
1.2.3 Krizové stavy.....	16
1.2.4 Bezpečnostní systém.....	17
1.2.5 Armáda České republiky.....	18
1.2.6 Humanitární mise a vojenské operace v zahraničí.....	18
1.2.7 Vojenská činná služba.....	19
1.2.8 Záloha ozbrojených sil.....	19
1.2.9 Povinnosti občana při obraně státu.....	20
1.3 PRÁVNÍ LEGISLATIVA BRANNÉ POVINNOSTI.....	20
1.3.1 Vznik branné povinnosti.....	21
1.3.2 Dobrovolné převzetí branné povinnosti.....	21
1.3.3 Odmítnutí mimořádné služby.....	22
1.3.4 Zánik branné povinnosti.....	22
2 PREZENTACE ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY NA VEŘEJNOSTI.....	23
2.1 PŘÍPRAVA OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU.....	23
2.2 VOJENSKÉ SPOLKY.....	25
2.3 AKCE AČR NA VEŘEJNOSTI.....	28
3 METODICKÉ DOPORUČENÍ K PROBLEMATICE PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU.....	31
3.1 DOPORUČENÍ NA ROZLOŽENÍ UČIVA NA 1. STUPNI ZŠ.....	31
3.2 DOPORUČENÍ NA ROZLOŽENÍ UČIVA NA 2. STUPNI ZŠ.....	32
3.3 METODY A FORMY VÝUKY.....	32
4 KONCEPCE PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU 2019-2024.....	34
4.1 SOUČASNÝ STAV PŘIPRAVENOSTI OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU ZJIŠTĚNÝ DLE KONCEPCE PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU.....	34
5 POUŽITÉ METODY ZPRACOVÁNÍ.....	37
5.1 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	37
5.2 ŘÍZENÝ ROZHOVOR.....	38
5.3 BRAINSTORMING.....	38
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	39
6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ ŽÁKŮ, STUDENTŮ A VOJÁKŮ O PŘIPRAVENOSTI K OBRANĚ STÁTU DLE PŘÍRUČKY POKOS.....	40
Vyhodnocení souboru testovacích otázek.....	41
7 ROZHOVOR S TEENAGERY.....	50

7.1	AIRSOFTOVÝ KROUŽEK, JUDO A SEBEOBRANA	51
7.2	NÁHODNÝ VÝBĚR DĚTÍ.....	52
8	INTERVIEW S KOORDINÁTOŘKOU PROJEKTU POKOS ZA VELITELSTVÍ VÝCVIKU-VOJENSKÁ AKADEMIE VYŠKOV	55
9	NÁZOR ODBORNÍKŮ NA ARMÁDU NA ZAVEDENÍ BRANNÉ VÝCHOVY DO ŠKOL A PROJEKT POKOS	58
9.1	ZE SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ.....	58
9.2	VLASTNÍ ROZHOVOR	60
10	NÁVRH NA ZLEPŠENÍ PŘIPRAVENOSTI OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU.....	66
	ZÁVĚR	69
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	71
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	75
	SEZNAM OBRÁZKŮ	76
	SEZNAM TABULEK.....	78
	SEZNAM PŘÍLOH.....	79

ÚVOD

Cílem mé diplomové práce je zjistit současný stav vědomostí žáků základních škol, studentů středních a vysokých škol a posluchačů základní přípravy o přípravě k obraně státu, o Armádě České republiky, závazcích k Severoatlantické alianci. Dále analyzovat současnou situaci v oblasti přípravy civilního obyvatelstva pro obranu vlasti a navrhnout komplexní systém přípravy poskytující kvalitní vzdělání a výcvik se zaměřením na zapojení civilního obyvatelstva do obrany České republiky.

Následně provedu vyhodnocení výsledků souboru testovacích otázek a zhodnotím pozitivní i negativní zkušenosti se zmíněnou přípravou na školách. Srovnám vlastní zjištění, provedené za použití dotazníkového šetření, rozhovory a interview se zjištěným závěrem Ministerstva obrany v nově schválené Koncepti přípravy občanů k obraně státu.

Vyhodnotím dostupné materiály pojednávající o současných metodách, normách, směrnících a návrzích souvisejících s přípravou občanů k obraně státu a také poznatky zjištěné na základních, středních a vysokých školách.

Jedním ze zásadních zlomů v přípravě civilního obyvatelstva se stalo zrušení povinné základní vojenské služby 31. prosince 2004. Od této chvíle začala vznikat generační propast v přípravě alespoň převážně mužské části české populace pro obranu vlasti či řešení krizových situací, která se každým rokem, kdy je tato důležitá oblast zodpovědné přípravy občana státem opomíjena, jen prohlubuje. Tento problém neřeší ani vznik aktivních záloh. S postupem několika let si tento bezpečnostní problém začali tedy uvědomovat i vrcholní představitelé České republiky a dne 11. listopadu 2013 představili na tiskové konferenci tehdejší ministr obrany Vlastimil Pícek a ministr školství, mládeže a tělovýchovy Dalibor Štýs společný vzdělávací program Příprava občanů k obraně státu.

Pro většinu občanů České republiky se v posledních letech stalo naprostou samozřejmostí, že za jejich bezpečnost je jednoznačně odpovědný stát. Jde o nejpohodlnější systém pro občana, který nepocítuje žádná rizika a z nich plynoucí hrozby jakékoli povahy.

A proto v závěru práce shrnu jak návrh ministerstva obrany na zlepšení přípravy občanů k obraně státu a bezpečnostní problematice, tak i navrhnou možnou efektivní variantu řešení tohoto problému.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SPOLEČENSKÉ A PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ

V první kapitole objasním základní pojmy, které jsou součástí souboru testovacích otázek, právní legislativu týkající se branné povinnosti – vzniku, zániku a dobrovolného převzetí branné povinnosti a odmítnutí mimořádné služby.

1.1 Seznámení s problematikou

Není to předmět branná výchova, co v českých školách chybí, ale každodenní výchova pro běžný život.

Děti jsou schopné úžasných věcí a jsou **schopné dokonale řešit i zátěžové situace**. Aby je opravdu dokázaly zvládnout, potřebují **si věřit**. Zdravé sebevědomí se v nich rozvíjí v případě, že zažívají pocit pohody, bezpečí a lásky, které v nich posilují důvěru v sebe samé. Potřebují být odolné vůči stresu, kterému se v dnešním světě nedá vyhnout. Musí umět čelit i nepříjemným situacím, nevzdávat se a po případném neúspěchu se zvednout a jít dál.

Spousta rodičů si myslí, že když budou svému dítěti zametat cestu životem, budou mu tím pomáhat. Opak je pravdou. Musíme je připravit na náročné výzvy života, aby se jich nebály a uměly se na ně připravit.

V dětech je potřeba budovat **odolnost vůči nepřízni osudu, neúspěchu, skryté manipulaci nebo otevřenému násilí.**

Obr. 1. Umět se bránit je velmi důležité. [1]

Aby se dítě optimálně rozvíjelo po psychické i fyzické stránce, potřebuje mít ve své blízkosti aspoň jednoho dospělého člověka, ať už je to rodič, příbuzný nebo pedagog, ke kterému bude mít důvěru a pocit, že mu může cokoliv říct, spolehnout se na něj a vždycky se

mu potřebná pomoc dostane. Podpora ze strany dospělých, uznání a respekt, jsou základní kameny, na kterých děti budují svoji osobnost.

Pro děti je přirozené neustále něco objevovat, zkoušet nové věci a posouvat hranice svých možností.

**Snaha naučit děti pěstovat dobré vztahy, mít optimistický přístup k životu, nepodleh-
nout stresu, umět řešit problémy ... to je v první řadě úkol rodiny. Až ve druhé řadě
školy.**

Školy jsou tu proto, aby naše děti seznámily se situacemi, které mohou v životě nastat, jako např. jak se zachovat při dopravní nehodě, v případě živelných pohrom, přírodních katastrof, na zvládnutí situace vzniklé vlivem průmyslových a ekologických havárií, působením cizí moci nebo terorismem.

V 50. letech bylo rozvíjení branné výchovy mládeže svěřeno především školám. Ty ovšem místo motivace svým direktivním přístupem a nadměrnými požadavky na předvojenský výcvik žáků vyvolávali záporný vztah k této formě branné výchovy u učitelů a hlavně učitelek, kterým chyběla vojenská průprava. To přimělo ministerstvo školství ke změně obsahu školní branné výchovy. Upustilo se od předvojenské formy branné výchovy a přešlo se ke druhému extrému. Obsahem branné výchovy se stala všenárodní příprava obyvatelstva, tedy vlastně příprava k civilní obraně.

Důležitým mezníkem ve vývoji branné výchovy v našem státě bylo vydání usnesení ÚV KSČ o jednotném systému branné výchovy obyvatelstva ČSSR a v roce 1973 „Zákona o branné výchově“.

Branná výchova se promítla do komunistické výchovy v několika složkách:

- výchova k vědeckému světovému názoru;
- vědeckoateistická výchova;
- výchova k socialistickému vlastenectví a proletářskému internacionalismu;
- mravní výchova;
- estetická výchova;
- pracovní výchova;
- tělesná výchova. [2] [3]

Teprve až v březnu roku 2003 se do osnov škol některé prvky branné výchovy vrátily. Nejednalo se však o samostatný předmět, ale byly začleněny do osnov více předmětů.

Obr. 2. Branná výchova. [4]

Až od 1. září 2013 byla do školních osnov nově zařazena problematika přípravy občanů k obraně státu, která vychází z Koncepce přípravy občanů k obraně státu, kterou vláda schválila dne 16. ledna 2013 svým usnesením č. 38, a to do předmětů občanské výchovy, zeměpisu, dějepisu a výchovy ke zdraví. [5] [6]

1.2 Základní pojmy

V této kapitole objasním základní pojmy, názvy devíti kapitol, které jsou **obsaženy v souboru testovacích otázek**, ze kterých jsem analyzovala vědomosti žáků základních, středních a vysokých škol, posluchačů kurzu základní přípravy a zaměstnanců Centra doktrín Velitelství výcviku-Vojenské akademie.

1.2.1 Bezpečnostní prostředí

Díky členství České republiky v Severoatlantické alianci a v Evropské unii je nízká pravděpodobnost ohrožení našeho území masivním vojenským útokem.

Z globálního pohledu jsou nejvíce pravděpodobné hrozby pro ČR považovány terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, kybernetické útoky, negativní aspekty mezinárodní migrace, organizovaný zločin a korupce, ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury, přerušení dodávek strategických surovin a energie a pohromy zapříčiněné přírodními nebo lidskými vlivy. [7]

1.2.2 Zapojení České republiky do mezinárodních organizací a jeho význam

Cílem mezinárodních organizací, jako je Organizace Severoatlantické smlouvy, Evropské unie, Organizace spojených národů a v Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, je vytvářet základní bezpečnostní a obranný rámec pro své členské země. Z pohledu zajišťování bezpečnosti a obrany je pro Českou republiku členství v těchto organizacích velmi důležité. [7]

Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO)

Organizace Severoatlantické smlouvy (dále jen „NATO“), zkráceně Severoatlantická aliance, vznikla v dubnu 1949 a v současnosti má 29 členů. Česká republika je členem NATO od 12. března 1999.

Obr. 3. Mapa členských zemí Severoatlantické aliance [7]

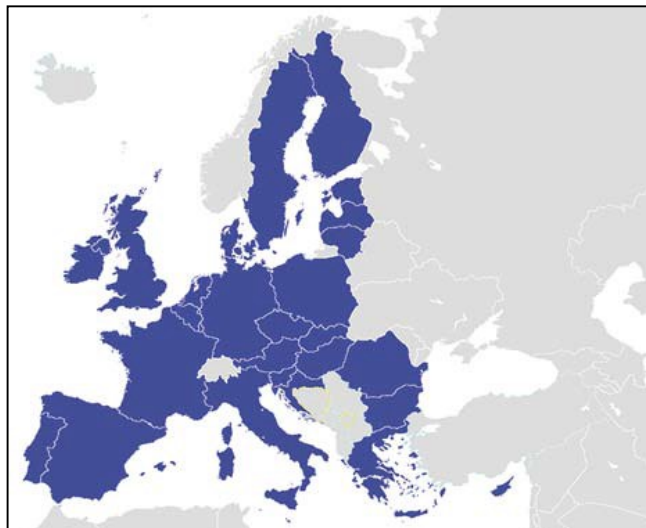
Hlavním úkolem NATO je ochrana svobody a bezpečnosti všech jejích členů politickými i vojenskými prostředky. Podle článku 5 Severoatlantické smlouvy, smluvní strany považují ozbrojený útok proti jedné nebo několika z nich za útok proti všem a zavazují se v takovém případě přispět na pomoc napadeným členům.

Česká republika nasazuje jednotky svých ozbrojených sil do operací mimo vlastní území a zúčastňuje se vybraných mezinárodních vojenských cvičení. [7]

Evropská unie

Evropská unie (dále jen „EU“) je politické a ekonomické uskupení, které pokračuje v činnosti mezinárodních organizací (Evropského společenství uhlí a oceli a Evropského hospodářského společenství).

EU byla založena v roce 1993 (ČR je členem od 1. května 2004) a v současnosti má 28 členů, jejichž většina je zároveň i členy NATO. [7]

Obr. 4. Mapa členských zemí Evropské unie [7]

Organizace spojených národů (OSN)

Organizace spojených národů (dále jen „OSN“) byla založena v roce 1945. Mezi 51 zakládajícími členy bylo i tehdejší Československo. V současné době má Organizace spojených národů 193 členských států a jejich hlavním úkolem je udržet mír ve světě a spřátelené vztahy mezi národy. Vojáci Armády České republiky, ale také Policie České republiky jsou účastníky mírových misí, které vedou k udržení míru. [7]

1.2.3 Krizové stavy

V případě vzniku krizové situace na území České republiky lze vyhlásit **krizový stav**.

Krizová situace je **mimořádná událost** (dále jen „MU“), vyvolaná činností člověka nebo způsobena přírodními vlivy. Při MU jsou ohroženy zájmy nebo majetek státu, zdraví a život občanů a životní prostředí. Hrozící nebezpečí nelze odvrátit a způsobené škody odstranit běžnou činností. [7]

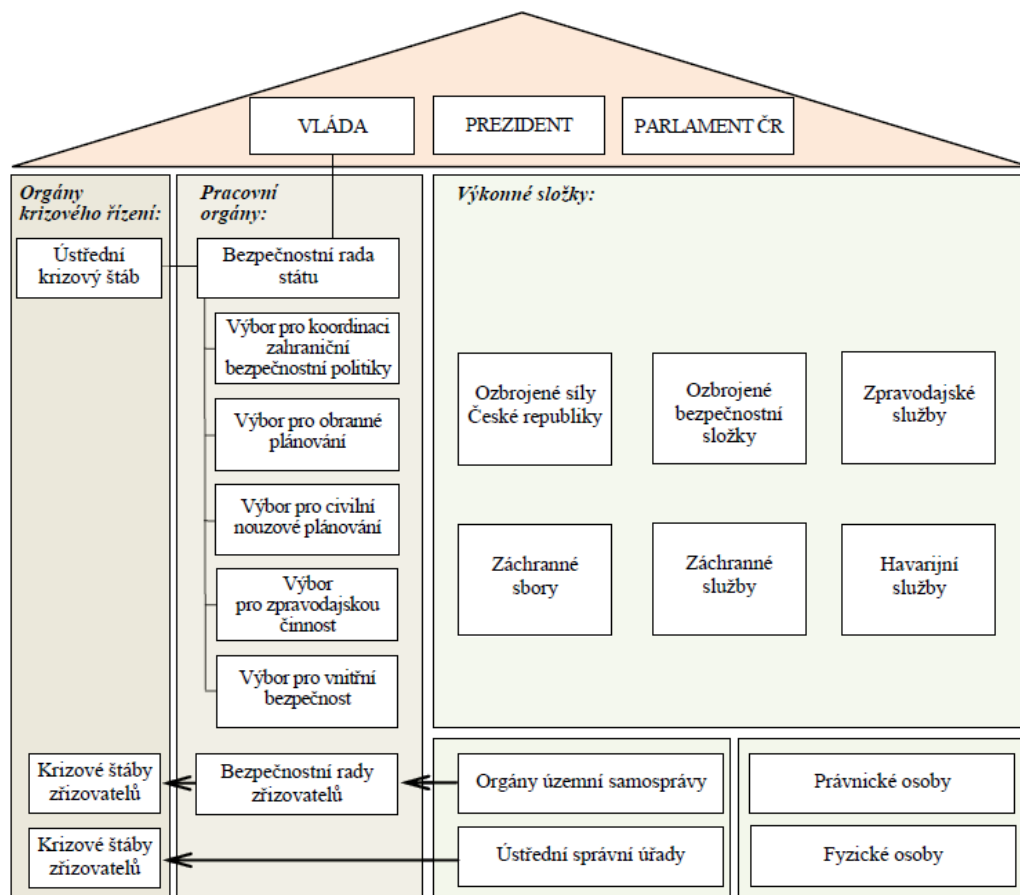
V následující tabulce je stručný přehled krizových stavů, důvody vyhlášení jednotlivých krizových stavů, dobu trvání, pro jakou část území krizový stav platí a kdo krizové stavy vyhláší:

Tab. 1. Přehled krizových stavů. (zdroj vlastní)

Krizový stav	Vyhlašující orgán	Důvod	Platí pro území	Doba trvání
Stav nebezpečí	Hejtman, primátor	Živelné pohromy, ekologické a průmyslové havárie, nehody a jiné nebezpečí (nedosahuje značného dosahu)	Celý kraj nebo jeho část	Nejdéle 30 dnů, lze prodloužit
Nouzový stav	Vláda	Živelné pohromy, ekologické a průmyslové havárie, nehody a jiné nebezpečí (dosahuje značného dosahu)	Celý stát nebo jeho část	Nejdéle 30 dnů, lze prodloužit
Stav ohrožení státu	Parlament ČR	Bezprostřední ohrožení svrchovanosti státu, územní celistvosti státu a demokratických základů.	Celý stát nebo jeho část	Neomezeně
Válečný stav	Parlament ČR	Napadení ČR, plnění smluvních závazků o společné obraně	Celý stát	Neomezeně

1.2.4 Bezpečnostní systém

Za řízení a správné fungování bezpečnostního systému je odpovědná vláda. K zajištění bezpečnostních zájmů vytváří Česká republika hierarchicky uspořádaný bezpečnostní systém. [7] Na obrázku níže je zobrazena struktura bezpečnostního systému České republiky, rozdělená na orgány krizového řízení, pracovní orgány a výkonné složky:

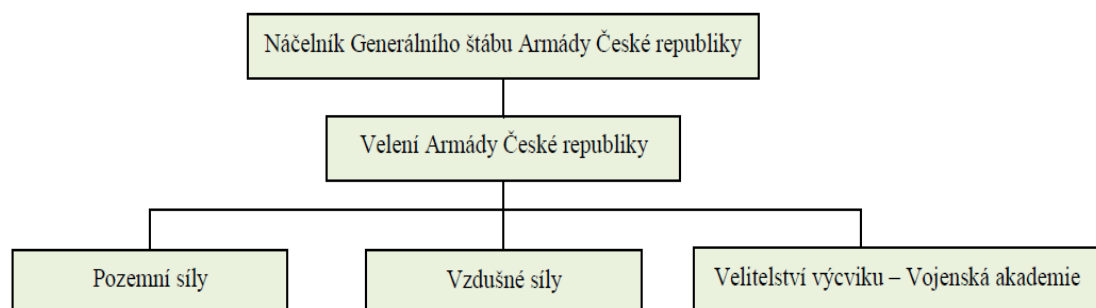
Obr. 5. Struktura bezpečnostního systému České republiky [7]

1.2.5 Armáda České republiky

Armáda České republiky (dále jen „AČR“) je hlavní složkou ozbrojených sil České republiky. Prioritně je určena **k obraně státu proti vnějšímu vojenskému napadení**, ale může také být použita **k podpoře integrovaného záchranného systému** (dále jen „IZS“) nebo **k posílení Policie České republiky (dále jen „PČR“)**. A to především při živelných pohromách ohrožující životy, zdraví, majetek a životní prostředí a také k likvidaci jejich následků (povodně, lesní požáry, sněhové kalamity, zemětřesení, průmyslové a ekologické havárie). Ve spolupráci s PČR zajišťují vnitřní pořádek a bezpečnost (terorismus, rozsáhlá kriminalita, ohrožení demokratických základů státu, havárie v jaderných elektrárnách), zajišťování ochrany státních hranic, např. v případě migrace nebo také můžou posílit pořádkovou službu nebo regulaci dopravy.

Může se podílet na plnění úkolů v rámci operací k udržení či nastolení míru a k obraně ve smyslu závazků, které pro Českou republiku vyplývají z Charty OSN, ze Severoatlantické smlouvy a z dalších mezinárodních smluv. [7]

Na následujícím obrázku je znázorněno základné členění Armády České republiky:

Obr. 6. Členění Armády České republiky. [7]

1.2.6 Humanitární mise a vojenské operace v zahraničí

Pro zajištění bezpečnosti České republiky mají zahraniční humanitární mise a vojenské operace velký význam.

Aktivní a především úspěšná účast českých vojáků v zahraničních misích a operacích přispívá ke **zvyšování prestiže naší země na mezinárodní scéně a k posilování politického vlivu České republiky v zahraničí**.

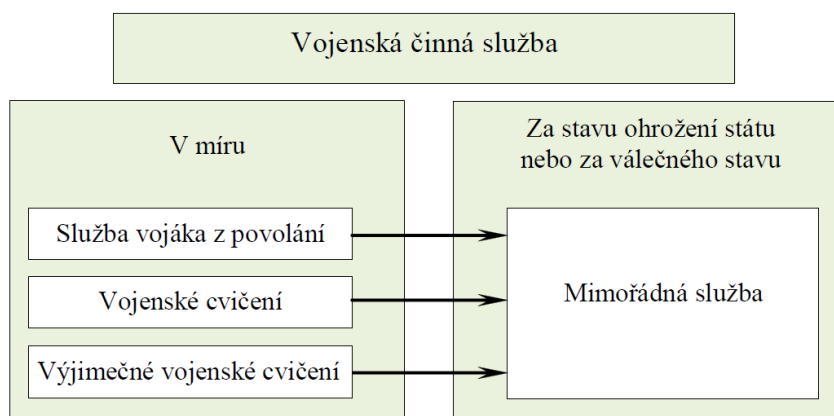
Bezpečnost České republiky nelze oddělovat od bezpečnosti v euroatlantické oblasti a ochrana občanů a území státu nekončí na jeho hranicích. V souladu s tímto principem je

účastí českých vojáků na zajišťování mezinárodní bezpečnosti **zvyšována** rovněž **naše vlastní bezpečnost**. [7]

1.2.7 vojenská činná služba

Vojenská činná služba mimo stav ohrožení státu nebo mimo válečný stav zahrnuje službu **vojáka z povolání** a **vojenská cvičení** nebo **výjimečná vojenská cvičení**. Při vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu se **všechny druhy vojenské činné služby mění** na takzvanou **službu mimořádnou**. [7]

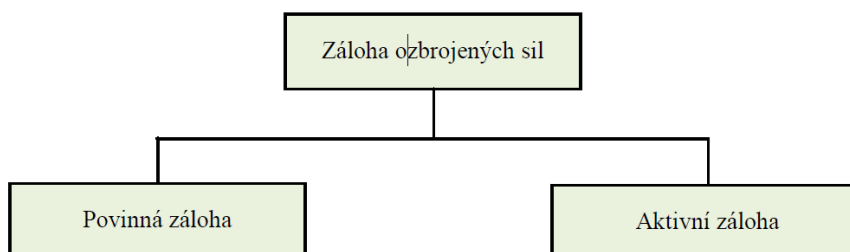
Na obrázku č. 7 je znázorněna vojenská činná služba v míru a za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu:

Obr. 7. Vojenská činná služba. [7]

1.2.8 Záloha ozbrojených sil

Pro doplňování ozbrojených sil se vytváří záloha ozbrojených sil. Ta se skládá z povinné zálohy a z aktivní zálohy (viz. obr. 8).

Obr. 8. Záloha ozbrojených sil. [7]

Povinnou zálohu ozbrojených sil tvoří bývalí vojáci, kteří vykonali vojenskou činnou službu a tato povinnost je jim dána ze zákona. Při vyhlášení stavu ohrožení státu nebo dokonce válečného stavu jsou k nim zařazeni i občané, kteří byli odvedeni a tím pádem byli zařazeni do zálohy. V krajním případě bude povinná záloha přiřazena k bojovým útvarům ozbrojených sil.

V **aktivní záloze** (dále jen „AZ“) jsou nejen bývalí vojáci z povolání, ale i občané, kteří se rozhodli dobrovolně převzít výkon branné povinnosti. Ti se k obraně státu připravují v průběhu roku na několikadenních vojenských cvičení a při tom vykonávají svoje civilní zaměstnání. Mohou být povoláni k výjimečnému vojenskému cvičení, např. při povodních, při odklizení a odstraňování škod.

Vojákem v AZ se může stát osoba, která dosáhla věku 18 let, je trestně bezúhonná a zdravotně způsobilá a požádala o to na Krajském vojenském velitelství (dále jen „KVV“). Služba v AZ je finančně kompenzována. V současné době je kolem 1 200 občanů zařazeno v AZ, ale do budoucna se počítá s navýšením tohoto počtu. [7]

1.2.9 Povinnosti občana při obraně státu

Ani úplnou profesionalizací Armády v roce 2015 nezanikla zákonná povinnost občanů bránit svou vlast. Většina občanů ČR ani netuší, že tuto povinnost mají.

Ze zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky vyplývá, že **v míru je příprava občanů k obraně státu dobrovolná.**

V případě zhoršení mezinárodní bezpečnostní situace vláda vyhlásí mimořádné opatření před stavem ohrožení státu a princip dobrovolnosti bude nahrazen povinností.

Po vyhlášení válečného stavu je příprava občanů k obraně ukončena a její výsledky jsou uplatňovány při realizaci praktických opatření státu.

Právní legislativě se věnuje kapitola 1.3 Právní legislativa branné povinnosti.

1.3 Právní legislativa branné povinnosti

Příprava občanů k obraně státu vychází především ze zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, a vyhlášky č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Základními dokumenty k této problematice je Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 a Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení.

Brannou povinností řeší Zákon č. 585/2004 Sb. – Zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon). [8]

1.3.1 Vznik branné povinnosti

Branná povinnost vzniká občanovi ode dne dovršení 18 let nebo osobě, která je starší 18 let a nabyla státní občanství ČR. [9]

1.3.2 Dobrovolné převzetí branné povinnosti

Brannou povinnost může dobrovolně převzít občan, kterému podle Zákona č. 585/2004 Sb. – Zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování § 7 zanikla branná povinnost, nebo také cizinec, a to nejdříve dnem, v němž dosáhne věku 18 let, nejpozději však do dne dosažení 60 let, na základě písemné žádosti podané příslušnému krajskému vojenskému velitelství. O schopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu rozhodne odvodní řízení, na základě lékařského posudku o zdravotní způsobilosti vyhotoveného vojenským poskytovatelem zdravotních služeb a potřeba doplnění ozbrojených sil.

Obr. 9. Branná povinnost pro všechny. [10]

Podle Zákona č. 585/2004 Sb. – Zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování § 5 může občan dobrovolně převzít výkon branné povinnosti na základě žádosti podané příslušnému KVV a zažádá o zařazení do AZ, po dovršení věku 18 let. Občan musí být zdravotně způsobilý a musí splňovat podmínky dané zákonem o službě vojáků v záloze. **Po té může být občan zařazen do AZ Krajským vojenským velitelstvím na dobu nejdéle 3 let.**

V případě potřeby ozbrojených sil může KVV zařadit také bývalého vojáka z povolání do AZ, maximálně do dvou let od ukončení jeho služebního poměru. [9]

1.3.3 Odmítnutí mimořádné služby

Zákon č. 585/2004 Sb. – Zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování § 6 specifikuje, za jakých podmínek může voják v záloze odmítnout vykonávat mimořádnou službu, a to z důvodu svědomí nebo náboženského vyznání. [9]

1.3.4 Zánik branné povinnosti

Vojákovi zaniká branná povinnost podle § 7 v případě zbavení svéprávnosti občana, neschopnost občana vykonávat vojenskou činnou službu dnem nabitá právní moci, změnou státního občanství, odmítnutí z důvodu svědomí nebo náboženského vyznání, voják dosáhl věku 60 let. [9]

2 PREZENTACE ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY NA VEŘEJNOSTI

Důvěra v Armádu ČR roste, což potvrzuje i výzkum Českého statistického úřadu. AČR vykazuje dlouhodobě pozitivní hodnocení, které nestagnuje, ale naopak roste. Češi nejvíce důvěřují Armádě a Policii, a to shodně 67 % lidí. Z šetření Centra pro výzkum veřejného mínění plyne, že v případě ozbrojených složek pokračuje mírný nárůst důvěry, který začal v roce 2016, a aktuálně zjištěný podíl důvěřujících je vůbec nejvyšší za celou dobu sledování od roku 1994. [11]

V této kapitole se zaměřím na tři způsoby prezentace AČR. Jedním je **projekt Ministerstva obrany POKOS**, který v součinnosti s vojenskými posádkami navštěvují základní a střední školy a formou ukázek se snaží děti seznámit s vojenskou technikou, zbraněmi, základy sebeobrany a první pomoci. Druhým, nepřímým způsobem, je **činnost vojenských spolků**, které svou aktivitou přispívají ke zviditelnění vojenské historie, pořádají střelecké a branné soutěže, kurzy, školení a tábory pro děti, které jsou mezi dětmi, ale i mezi rodiči velmi oblíbené svým pojetím. Třetím způsobem jsou **akce na veřejnosti**. AČR se v posledních letech prezentuje na veřejnosti čím dál častěji. Jde samozřejmě i o aktivitu MO, ale také samotné města a organizace požadují od AČR účast na jejich pořádaných akcích a to buď formou ukázek, přednášek nebo vystoupení.

2.1 Příprava občanů k obraně státu

V této části se práce zaměřím na společný projekt Ministerstva obrany České republiky (dále jen „MO ČR“) a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále jen „MŠMT ČR“) – Příprava občanů k obraně státu (dále jen „POKOS“).

POKOS má nenásilnou formou vnést osvětu o armádě dětem školního věku. V součinnosti s vojenskými posádkami, ale i občanskými sdruženími, církví a dalšími právními osobami prezentují práci vojáků a formou zajímavých ukázek děti učí zejména zdravotnickou přípravu, přípravu k civilní ochraně, vzájemné pomoci a další činnosti spojené se zabezpečením přípravy k obraně státu.

Přípravu občanů k obraně státu řeší zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 52 tohoto zákona je příprava občanů k obraně státu dobrovolná a má charakter vzdělávání, není-li zákonem nebo jiným právním předpisem stanoveno jinak. Ani profesionalizací armády nezanikla zákonná povinnost občanů bránit svou vlast.

POKOS je zařazen do vzdělávacího programu pro základní i střední školy. Vychází z Koncepce přípravy občanů k obraně státu, kterou vláda schválila dne 16. ledna 2013 svým usnesením č. 38. Obsah přípravy občanů k obraně státu je začleněn do vzdělávacích oblastí „Člověk a jeho svět“, „Člověk a společnost“ a "Člověk a zdraví".

Tato výuka má žáky ovlivnit v jejich postoji v oblastech obrany státu a ochrany fyzického i duševního zdraví, životů, životního prostředí a majetku při různých rizikových situacích a mimořádných událostech vojenského charakteru. [5]

Obr. 10. Logo projektu POKOS. [12]

Žáci získávají základní informace o současném bezpečnostním prostředí, o výhodách a závazcích vyplývajících z členství ČR v mezinárodních bezpečnostních a politicko-vojenských organizacích, o principech obrany státu a o úloze ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru. Zároveň se seznámí s povinnostmi, které jim, jako občanům ČR ve vztahu k obraně státu vyplývají ze zákonů.

Ministerstvo obrany vydalo učitelům ZŠ, SŠ, vedoucím pracovníkům těchto škol a koordinátorům školních vzdělávacích programů příručku POKOS, která obsahuje informace použitelné při přípravě vyučovací hodiny.

V rámci projektu POKOS jsou na sociálních sítích vyhlašovány soutěže, jak vědomostní, tak i výtvarné, kde žáci základních škol soutěží o věci s vojenskou tematikou, např. batohy, puzzle, psací potřeby a tím jsou motivováni ke zjišťování informací o armádě a vojácích.

Součástí příručky POKOS je i soubor testovacích otázek, které vyhodnotím v praktické části. [7]

2.2 vojenské spolky

V ČR je několik desítek vojenských spolků. Některé slouží jen pro setkání válečných veteránů, bývalých vojáků, popovídání si, zavzpomínání, pořádání střeleckých soutěží, vojenských pochodů, apod. Jiné se přímo spolupodílejí na akcích na veřejnosti s AČR a jsou vždy velmi oblíbenou aktivitou, především pro nadšení a zaujetím pro to co dělají.

Spolků s tematikou vojenské historie je po celé republice spousta. Například **Historicko-Vojenský Spolek „Hraničářský Pluk 6“** je spolek, který sdružuje občany ČR se zájmem o vojenskou historii a techniku evropských armád dvacátého století, především o československou armádu z období 1918 – 1989, historické automobily a pohraniční opevnění.

Mapováním vojenských pietních míst a osudy hrdinů i obětí všech konfliktů a válek na našem území i v případně v zahraničí se věnuje **Spolek pro vojenská pietní místa**.

Spolky c.k. vojenských vysloužilců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku se zaměřují na historii v období existence rakousko-uherské monarchie, dále na vyhledávání a záchranu pomníků z tohoto období, zejména pak pomníků vojákům, padlým v první světové válce a pomníků na památku císaře Františka Josefa I. [13] [14] [15]

Obr. 11. Klub vojenské historie. [16]

Neméně důležité jsou i Kluby vojenské historie (dále jen „KVH“) jako například **KVH Chotěbuz**, **KVH Ostwind**, **KVH Hodonín**, **KVH Carnivora**, **Tradiční c. k. zeměbrannecký pěší pluk č. 8 Praha**, **KVH 43. pěší pluk Brno**, **Klub vojenské historie Beskydy**,

Historický c.k. řadový pěší pluk č. 18, z.s., Klub přátel československého odboje, KVH Infanterie, KVH Stein, KVH Wurm, Maďarská královská armáda, Vojensko-historický klub Apšeron, KVH 18. pěší pluk Plzeň, atd. [16]

Spolek vlčí máky nabízí okamžitou pomoc v sociální, finanční či právní tísní vojákům, válečným veteránům, ale i policistům a hasičům v tíživé životní situaci. Dále pomáhá při výběru práce v civilním sektoru a zajištění další podpory, pomoci a respektu těm, kdo se pro společnost obětovali. V neposlední řadě **informuje občany a motivuje je k úctě vůči těm, kdo jim zajišťují bezpečí.** [17]

Obr. 12. Vlčí máky. [18]

Nadační fond Regi Base od roku 2011 pomáhá nejen novodobým válečným veteránům, ale i policistům, hasičům, kteří při výkonu svého zaměstnání utrpěli zranění, ať už lehké nebo vážnější nebo jejich rodinným příslušníkům, při zvládnutí tíživé situace v případě úmrtí jejich blízkého. Pomáhá zajistit rehabilitační péči, pomáhá s výběrem osobních asistentů, spolupracuje s rehabilitačními ústavami nebo také hledá finanční prostředky na nadstandardní rehabilitační pomůcky. **V neposlední řadě hledá cesty, jak téma pomoci „těm, kteří za nás sloužili“ do povědomí veřejnosti přednáškami a nejrůznějšími, většími či menšími akcemi.** [19]

Svaz vojáků v záloze – tento spolek sdružuje vojáky v záloze a civilní sympatizanty, kteří **neprošli vojenskou službou, ale mají zájem o současnou armádu, vojenskou historii, bojové sporty, zbraně a jiné aktivity** posilující povědomí obyvatel ČR o obraně.

Svaz vojáků v záloze má asi 3000 členů v devadesáti pobočných spolcích. Věnuje se především branně-sportovní a vojenské střelbě, pro zachování a rozvoj získaných znalostí a dovedností, ale i historii a uchovávání vojenských tradic.

Tyto spolky se zároveň snaží o navázání spolupráce s organizacemi záložníků zemí NATO. V současné době spolupracují se záložníky z Německa, Rakouska, Polska a Slovenska a to zejména ve střeleckých soutěžích.

Velké oblibě se těší např. střelecká soutěž KVAS (kvalifikace armádního střelce), které se v loňském roce zúčastnilo 311 občanů, čímž byl původní záměr překročen více než trojnásobně. Skutečnost, že téměř třetina střelců není členem Svazu vojáků v záloze ČR, svědčí o tom, že jde o **vysoce profesionální a populární organizaci, která umí spojovat jak vojáky v záloze, tak civilní příznivce z řad legálních držitelů zbraní**, kteří neprošli vojenským výcvikem. Tato aktivita je přínosem pro posilování vztahu veřejnosti k ochraně vlasti a je velmi důležitou pro současnou atmosféru ve společnosti. [20]

Především je důležité zaujmout děti a mládež, protože právě oni jsou naše budoucnost. Nejenom příprava pro obranu státu, ale i ochota pomoc sousedovi v lavici, kamarádovi nebo úplně cizímu člověku, by pro ně měla být úplně automatickou činností.

V současné době je několik desítek spolků a oddílů, které jsou zaměřeny právě na děti. Podle ohlasů na sociálních sítích jsou velmi oblíbené a především turnusy letních táborů jsou rezervovány měsíce dopředu.

Branné oddíly ČR

Cílem branných oddílů je vychovat a všestranně připravit starší děti a mládež jako uvědomělé členy našeho státu, rozvinout jejich kladné charakterové vlastnosti, zvýšit jejich fyzickou zdatnost, psychickou odolnost a morální vlastnosti. Učí je vzájemné spolupráci, vytváří a utužuje kamarádské a přátelské vztahy jednotlivců. Důležitým prvkem je také poznání důležitosti disciplíny a řádu.

Základy první pomoci, orientace v terénu a přežití v přírodě, ale i sebeobrana jim pomáhají zvládat nejrůznější mimořádné situace a v kombinaci s fyzickou zátěží zvyšují také psychickou odolnost. [21]

Oddíly jsou vedeny aktivními nebo bývalými příslušníky ozbrojených sil, kteří splňují nezbytné minimální pedagogické vzdělání.

Obr. 13. Ubytování v areálu bývalých kasáren [21]

Nabízí své zkušenosti, znalosti a především nadšení pro to, co dělají i školám. Tato organizace pořádá tábory, branné dny a i několikadenní branné kurzy pro školy. Program a obsah těchto kurzů je sestaven přímo podle požadavků Koncepce přípravy občanů k obraně státu. Obsahují teoretickou část, především ve formě přednášek, ale většina času je zaměřena na praktickou formu výuky v podobě individuálních i skupinových soutěží, branných her a cvičení v terénu. Obsah kurzu či jeho zaměření je možno libovolně upravit dle požadavků škol. Kurz probíhá v autentickém prostředí bývalého vojenského areálu v nádherném prostředí Bílých Karpat (viz. obrázek 13). [21]

2.3 Akce AČR na veřejnosti

Nedílnou součástí osvěty o AČR je i pořádání akcí pro veřejnost. Ministerstvo obrany podporuje výchovu a vzdělávání v oblasti POKOS také prováděním akcí pro veřejnost v jednotlivých regionech.

V současné době se tyto akce těší čím dál větší oblibě, o čemž svědčí i vysoká návštěvnost. V roce 2019 MO organizuje například tyto akce:

- Dny otevřených dveří v jednotlivých posádkách;
- Army den;
- Dětský den na koupališti Petynka;

- Den dětí VLRZ na Měříně;
- Den bezpečné Příbrami;
- Den dětí s branně bezpečnostní tematikou;
- Den pozemního vojska Bahna;
- Family Day;
- Dopravně bezpečnostní den;
- Dětský den ve FN Motol;
- Den IZS, Výstaviště Holešovice;
- Den otevřených dveří na Ministerstvu obrany;
- Den válečných veteránů, náměstí Míru;
- Den pro život. [22]

Obr. 14. Ukázka první pomoci. [23]

Velitelství výcviku-Vojenská akademie (dále jen „VeV-VA“) pořádá v každém čtvrtletí **slavnostní vojenskou přísahu**, kde se z vojenských rekrutů stávají vojáci profesionálové a přísahají věrnost České republice.

Znění vojenské přísahy:

„Já, voják, vědom si svých občanských a vlasteneckých povinností, slavnostně prohlašuji, že budu věrný České republice.

Budu vojákem statečným a ukázněným, budu plnit úkoly ozbrojených sil a budu dodržovat právní a vojenské předpisy.

Svědomitě se budu učit ovládat vojenskou techniku a zbraně, připravovat se k obraně České republiky a budu ji bránit proti vnějšímu napadení.

Pro obranu vlasti jsem připraven nasadit i svůj život.“

Pro někoho pouhá slova, pro člověka, který se rozhodne sloužit v Armádě, čest a tíha zodpovědnosti ... Teprve až při slavnostní vojenské přísaze některým rekrutům dochází vážnost situace a důležitost právě vyřčené přísahy a ne jeden rodinný příslušník z řad přihlížejících se při české státní hymně neubrání slzám.

3 METODICKÉ DOPORUČENÍ K PROBLEMATICE PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Od 1. září 2013 byla nově zařazena problematika přípravy občanů k obraně státu do rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, které bylo schváleno dne 16. ledna 2013 usnesením č. 38.

Materiál je určen pro základní školy a je rozdělen na učivo pro 1. a 2. stupeň základních škol do předmětů „Člověk a jeho svět“ a „Člověk a společnost“, včetně doporučených forem, metoda podkladů pro výuku. **Návrhy cílů, očekávaných výstupů a učiva jsou pouze doporučené.** [6]

Obr. 15. Výukové materiály na ZŠ. (zdroj vlastní)

3.1 Doporučení na rozložení učiva na 1. stupni ZŠ

Cílem výuky na 1. stupni (tj. 4.–5. třída) je objasnit žákům přehled o základních otázkách obrany státu.

Žák je na 1. stupni ZŠ schopen objasnit pojem obrana státu a uvést, které subjekty se podílejí na obraně státu, co jsou ozbrojené síly ČR a kdo je jejich **vrchním velitelem**. Je schopen uvést **hlavní úkoly AČR**, příklady použití ozbrojených sil a **rozezná vojáka** od příslušníka jiného ozbrojeného bezpečnostního nebo záchranného sboru. [6]

3.2 Doporučení na rozložení učiva na 2. stupni ZŠ

Cílem výuky na 2. stupni je prohloubit a rozšířit znalosti z 1. stupně v oblasti obrany státu, získat základní informace o bezpečnostním prostředí, o právech a povinnostech vyplývajících ze členství České republiky v mezinárodních bezpečnostních a politicko-vojenských organizacích, seznámit žáky s povinnostmi občanů České republiky k obraně státu.

Žák má znalosti o základních úkolech **vlády, prezidenta, Parlamentu České republiky v souvislosti s obranou státu**, je schopen vysvětlit **základní povinnosti občana při obraně státu a pojem branná povinnost**, vysvětlí rozdíl mezi stavem **nebezpečí, nouzovým stavem, stavem ohrožení státu a válečným stavem**. Umí vysvětlit pojem **kolektivní obrana, NATO, EU, dokáže charakterizovat postavení vojáka z povolání a vojáka v záloze a prokáže orientaci v historii naší armády**. [6]

3.3 Metody a formy výuky

Vhodné metody a formy výuky musí být vybírány s ohledem na **zkušenosti vyučujícího, na charakter vyučovaného předmětu, mezipředmětové vztahy a potřeby žáků s preferencí interaktivních metod vyučování**.

K tomu lze využívat:

- samostatnou práci žáků;
- skupinovou práci;
- vyhledávání informací;
- přípravu referátů;
- výtvarné práce;
- prezentace písemných, ústních a jiných prací;
- a další metody dle uvážení. [6]

Významnou součástí teoretické výuky je **používání názorných pomůcek** v různé formě, které žákovi usnadňují pochopení učiva, např. interaktivní tabule a počítače, internet, výuková videa, dokumentární ukázky a fotografie.

Obr. 16. Ukázka chemické přípravy. [7]

K zefektivnění výuky a upevnování učiva lze využívat praktická cvičení, hry a soutěže, výuka a poznávání v terénu, návštěvy vojenských muzeí, besedy s válečnými veterány (zkušenosti, poznatky, zážitky), spolupráce s Armádou České republiky – besedy s příslušníky AČR, ukázky AČR, exkurze u vojenských útvarů.

4 KONCEPCE PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU 2019-2024

Bezpečnostní rada státu dne 4. února 2019 projednala a vzala na vědomí dokument Dlouhodobý výhled pro obranu 2035.

Mimo jiné se bezpečnostní rada státu zabývala také koncepcí přípravy občanů k obraně státu (dále jen „Koncepce“) do roku 2024. Jejím cílem je **zefektivnit provádění zákonem stanovené přípravy občanů k obraně státu na základních a středních školách a podpora branných spolků, oddílů a klubů**. MO již pracuje na právním zakotvení institucionální podpory branných spolků. Úkoly vyplývající z koncepcie bude resort MO řešit v součinnosti s ostatními úřady státní správy, územní samosprávy a dalšími subjekty. Dosažení cílového stavu se předpokládá v roce 2024.

MO ve prospěch naplnění koncepcie průběžně provádí školení pedagogů v akreditovaných kurzech pro učitele základních a středních škol. **V každém kraji působí celkem 63 lektorů a od května 2015 prošlo tímto certifikovaným školením 1762 učitelů.**

Vzdělávací proces na školách je ze strany MO podporován také různými akcemi pro školy. Od září 2014 proběhly prezentace AČR na 149 základních a středních školách v celé České republice. Od roku 2015 se pro veřejnost uskutečnilo přes 50 akcí z úrovně ministerstva a stovky akcí ročně organizovaných na úrovni jednotlivých vojenských útvarů.

MO poskytuje rovněž finanční podporu spolkům cestou dotačních programů POKOS a Podpora branně-sportovních a technických aktivit obyvatelstva. Od roku 2014 byla v těchto dotačních programech poskytována podpora ve výši cca 2,5 mil. Kč ročně, na rok 2019 je pro oba programy vyčleněna částka 5,5 mil. Kč. [24]

4.1 Současný stav připravenosti občanů k obraně státu zjištěný dle Koncepcie přípravy občanů k obraně státu

Jelikož většina stanovených cílů byla **splněna, můžeme pozitivně hodnotit zejména tyto skutečnosti:**

- **problematika obrany státu byla zařazena do rámcových vzdělávacích programů pro ZŠ a SŠ;**
- **získání akreditace k provádění vzdělávacích programů a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků působících na ZŠ a SŠ;**

- udělení akreditace **pro** studijní program zaměřených na přípravu odborníků v oblasti bezpečnosti České republiky pouze na **povolání MO i Ministerstva vnitra**;
- **zvýšení povědomí občanů** o problematice obrany státu zejména **v oblasti informačně-komunikačních aktivit**;
- vytvoření dvou **dotlačných programů** Příprava občanů k obraně státu a Podpora branně-technických a sportovních aktivit obyvatelstva;
- **zavedení systému provádění prezentací** organizačních celků rezortu Ministerstva obrany na podporu vzdělávacího procesu na základních a středních školách. [24]

Obr. 17. Zasedání Bezpečnostní rady státu. [25]

Vyhodnocením Koncepce a analýzou současného stavu provádění přípravy občanů k obraně státu bylo zjištěno také několik zásadních nedostatků:

- zařazování problematiky obrany státu do výuky **jen okrajově do různých předmětů**, a to pouze u poloviny základních škol a třetiny víceletých gymnázií;
- nedostatečné znalosti vyplývající ze zjištění České školní inspekce v odpovědích souboru testovacích otázek (**nevyhovujících 51 %**);
- nezájem pedagogů o akreditované školení a další vzdělávání o obraně státu;
- **nemožnost MO ovlivnit ani kontrolovat kvalitu** programů dalšího vzdělávání pedagogů;
- absence výukových materiálů, jejich nedostatečná kvalita a neaktuálnost;
- **nedostatečná příprava budoucích pedagogů**;
- absence **edukačních materiálů**, vzdělávacích **e-learningových kurzů** nebo účelových seminářů;

- **absence dokumentů, spotů, reportáží, pořadů ve sdělovacích prostředcích, internetu**, která by veřejnost vedla k zájmu o obranu státu;
- nedostatečné využití **sociálních sítí**;
- **nekoordinovanost** přerozdělení **finančních prostředků**;
- nevyužívání pozitivních zkušeností z řešení přípravy občanů k obraně v **jiných zemích**. [24]

SHRNUTÍ

Ministerstvo obrany v aktualizovaném dokumentu Koncepce uvedla jako nejzávažnější problém to, že současní pedagogičtí pracovníci na základních i středních školách nejsou k problematice obrany státu dostatečně připraveni, v oblasti výuky nemají dostatek informací, ani výukových materiálů.

Dalším důležitým faktem je nefunkční systém přípravy budoucích pedagogů na pedagogických fakultách v oblasti přípravy občanů bránit náš stát. Doporučuje např. začlenit tematiku Ochrana člověka za MU, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult a poskytovat jim v tomto oboru odbornou pomoc.

Dalším závažným nedostatkem je to, že stávající nabídka Ministerstva obrany v oblasti dobrovolné přípravy občanů k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti není občany dostatečně využívána z důvodu nedostatečné koncepční připravenosti, propagace a podpory MO.

Důležitá je role samotného občana při přípravě k obraně státu, nutností je jeho aktivní a samostatný přístup k získávání nezbytných znalostí a dovedností a způsobů chování v krizových situacích nebo při mimořádných událostech.

Koncepce klade důraz na využívání moderních informačních technologií a prostředků komunikace, pravidelnou aktualizaci obsahu webových stránek www.pokos.army.cz a účtů Ministerstva obrany na sociálních sítích, uvést do provozu e-learningový kurz k výuce v oblasti přípravy občanů k obraně státu.

5 POUŽITÉ METODY ZPRACOVÁNÍ

Pro zpracování praktické části jsem využila metodu dotazníkového šetření, řízený rozhovor s odborníky na problematiku POKOS a formou brainstormingu jsem oslovila teenagery z města Vyškova.

5.1 Dotazníkové šetření

Formou dotazníkového šetření jsem se dotazovala dětí na základních školách ve Vyškově, Hovoranech a Brně, studentů středních a vysokých škol v Brně, Vyškově, Uherském Hradišti a Zlíně, dále posluchačů kurzu základní přípravy a pro srovnání i příslušníky Centra doktrín při VeV-VA ve Vyškově.

Dotazníkové šetření je jedna z nejpoužívanějších kvantitativních metod výzkumu veřejného mínění, jejichž výstupy jsou pak hojně využívány, např. v sociologii, psychologii, antropologii, managementu, marketingu, prognostice, demografii a v poradenství. Dotazníky mohou být ústní nebo písemné. Díky tomuto šetření je možné sesbírat velké množství dat s méně podrobnými informacemi. Tyto informace pak mohou být aplikovány na větší množství dotázaných. [26]

Typy dotazníků

Dotazníkové šetření lze provádět několika typy dotazníků. V případě **standardizovaného** dotazníku je pevně daná struktura otázek, na které dotázaní odpovídají *ano, ne, nevím, velmi pravděpodobně, pravděpodobně, nepravděpodobně, velmi nepravděpodobně*. Dalším typem je dotazník s **otevřenými otázkami**, kde se dotázaní mohou vyjádřit svými slovy. Nevýhodou tohoto typu je složité vyhodnocování dat. Kombinací standardizovaného dotazníku a dotazníku s otevřenými otázkami je dotazník **polostrukurovaný**. Tento dotazník je používán hlavně při výzkumu relevantních témat. [27]

Sběr dat pomocí dotazníků, lze provádět několika způsoby:

- **s pomocí tazatele** – tazatel se účastní vyplňování dotazníků, odpovídá na otázky, může sám předčítat otázky a odpovědi si zaznamenávat dál. Tento způsob je pro tazatele nejnáročnější, avšak předejde tím k nepochopením otázek nebo špatnému vyplněním.
- **rozeslání poštou** – rozesílání dotazníků poštou, při kterém hrozí riziko nenávratnosti dotazníků, ztráta, vyplnění jinou osobou a tím zkreslení výsledků.

- **telefonické dotazování** – používán poslední dobou v komerční sféře, musí být krátký, srozumitelný, ne příliš náročný
- **dotazování přes webové rozhraní** – nevýhodou může být anonymita dotázaných nebo nepochopení otázky, výhodou zase oslovení velké skupiny respondentů, snadná distribuce a finanční nenáročnost. [27]

5.2 Řízený rozhovor

Řízeným rozhovorem jsem získávala informace od cílové skupiny teenagerů ve věku 10-16 let z Vyškova. Město Vyškov jsem vybrala záměrně, vzhledem k tomu, že ve Vyškově je největší školící a výcvikové zařízení v AČR a vojáci v tomto městě nejsou nikomu cizí, ani dětem. Rozdíl mezi odpověďmi dvou skupin dotázaných teenagerů je markantní.

Skupinový řízený rozhovor je jedním z nástrojů výzkumu směřovaného na určité téma. Skupiny jsou o 6–10 lidech diskutují nad určitým předem zadaným tématem a jsou řízeny člověkem, který bývá nejčastěji psycholog nebo sociolog. [27]

5.3 Brainstorming

Brainstorming je skupinová technika zaměřená na generování co nejvíce nápadů na dané téma na základě podnětů ostatních, kteří vymyslí více, než by vymysleli jednotlivě. Volně je překládána jako burza nápadů nebo jako bouře hlav. Využívá kreativní a logické myšlení skupiny lidí.

U brainstormingu jde především o kvantitu nápadů, neměly být nikým komentovány ani hodnoceny. Jakýkoliv nápad může inspirovat ostatní. Pomáhá neformální prostředí, tým, který se navzájem zná. Čím více nápadů, tím pravděpodobnější je nalezení nejlepší varianty. [28] [29]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ ŽÁKŮ, STUDENTŮ A VOJÁKŮ O PŘÍPRAVENOSTI K OBRANĚ STÁTU DLE PŘÍRUČKY POKOS

Prostřednictvím souboru testovacích otázek, které jsou součástí příručky POKOS, jsem provedla analýzu vědomostí žáků základních, studentů středních a vysokých škol. **Pro srovnání jsem požádala o spolupráci přímo Velitelství výcviku-Vojenskou akademii ve Vyškově, konkrétně centrum základní přípravy a centrum doktrín.**

Celkovou analýzu doplním kapitolou 7, kde jsem sestavila dotazník přímo na zájmovou skupinu teenagerů (chlapce i dívky) ve věku 10-16 let, kteří navštěvují kroužky zaměřené na sebeobranu a použití airsoftových zbraní.

Do dotazníkového šetření se zapojilo 449 dotázaných. Z toho 192 žáků základních škol z Vyškova, Hovorán a Brna, 80 studentů středních škol z Vyškova a Brna, 96 studentů vysokých škol z Brna, Zlína a Uherského Hradiště, 72 posluchačů kurzu základní přípravy a 9 příslušníků centra doktrín VeV-VA.

Centrum základní přípravy formuje vojáky a jejich charakterové vlastnosti, vůli po vítězství a bojovnou připravenost jednotlivce, ale i předpoklady pro úspěšné plnění úkolů vojáků ve skupině. Zde musí voják získat nejen potřebné vědomosti, dovednosti a návyky, ale také přesvědčení, vůli splnit ty nejnáročnější úkoly a být odhodlaný bránit svou zemi za každou cenu, i za cenu nejvyšší. I za cenu svého života.

Obr. 18. Příručka vojáka AČR. [30]

Do vyškovské posádky nastupují i rekruti, kteří nemají ani ponětí o tom, co výcvik a práce v Armádě obnáší. Nejednou jim hlavou proletí myšlenka, že jsou na pokraji svých sil a že výcvik vzdají. Díky instruktorům základní přípravy, kteří jim v jejich tříměsíčním výcviku nahrazují „maminky a chůvy v jednom“, vydrží a po úspěšném dokončení tohoto kurzu odchází ke svým útvarům silnější, sebevědomější a odhodlanější

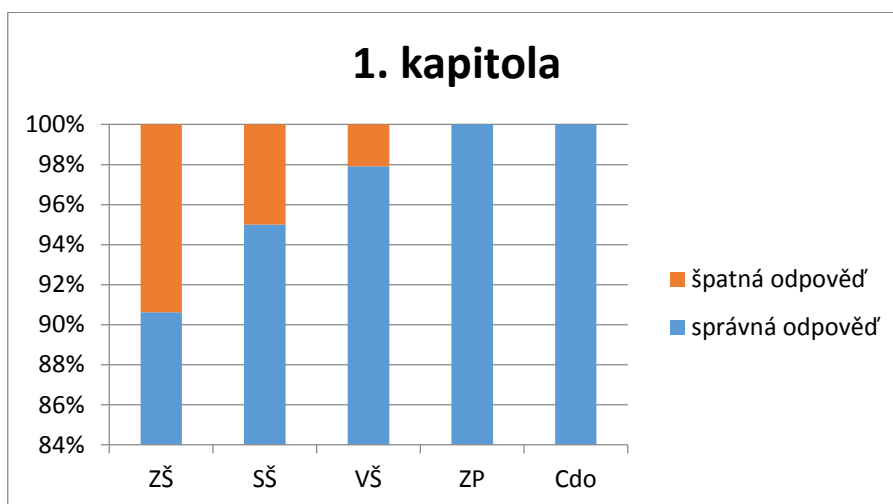
Centrum doktrín je součástí VeV-VA a je centrem tvorby předpisů a publikací, které jsou vytvořeny na základě získávání poznatků a využívání zkušeností. Toto centrum jsem vybrala záměrně. Je složeno z **vojenských odborníků**, bývalých vojáků, kteří mají mnohale-té zkušenosti jak s Armádou, tak s působením v zahraničních operacích.

Centrum doktrín je v grafech uvedeno jen pro srovnání se žáky, studenty a rekruty Centra základní přípravy.

Vyhodnocení souboru testovacích otázek

1. kapitola – Bezpečnostní prostředí

V první kapitole je jenom jedna otázka a to, jestli **hrozby a rizika šířené ve vzdálených oblastech mohou mít vliv na naši bezpečnost**. Na tuto otázku odpověděli téměř všichni dotázaní správně. Proto i tabulka začíná hodnotou 84 %.

Obr. 19. Graf 1. kapitoly – Bezpečnostní prostředí (zdroj vlastní)

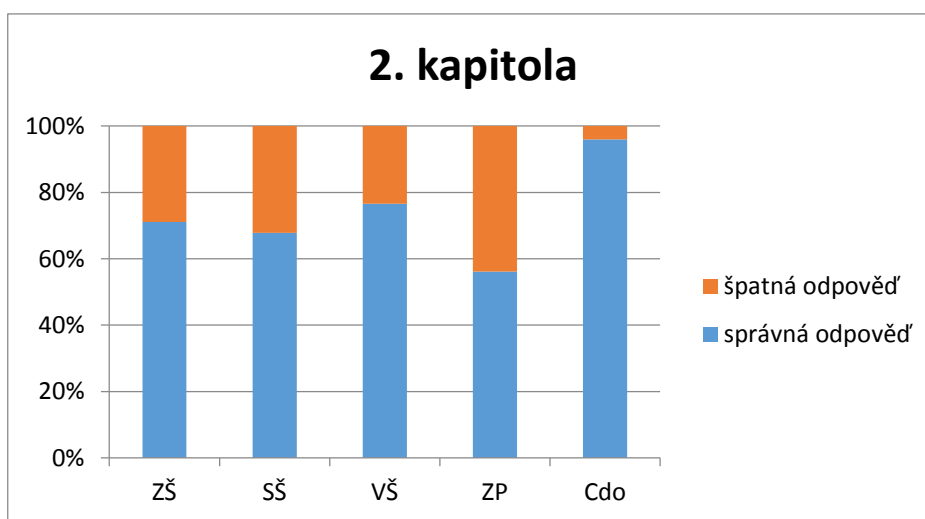
V této kapitole bylo správných odpovědí 96 %, nesprávných odpovědí 4 %.

2. kapitola – Zapojení České republiky do mezinárodních organizací a jeho význam

Druhá kapitola pojednává o zapojení České republiky do mezinárodních organizací (EU, NATO a OSN).

Základní informace o mezinárodních organizacích žáci a studenti znají. Ví, *kolik členů má NATO a EU, které státy jsou členem NATO a EU i kdy ČR do těchto organizací vstoupila*. Ale například *Co je podstatou kolektivní obrany podle článku 5 Severoatlantické smlouvy nebo co není cílem Společné bezpečnostní a obranné politiky EU* už bylo otázkami složitějšími.

Otázka č. 15 (*Mise a operace uskutečňované v rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie nemohou být*) byla zřejmě většinou dotázaných nesprávně přečtena a následná odpověď byla tím pádem špatná. Z nabízených možností vybralo **75 % chybnou odpověď** a to, že mise a operace mohou být *technické, k zajištění plynulosti automobilové a vlakové dopravy*.

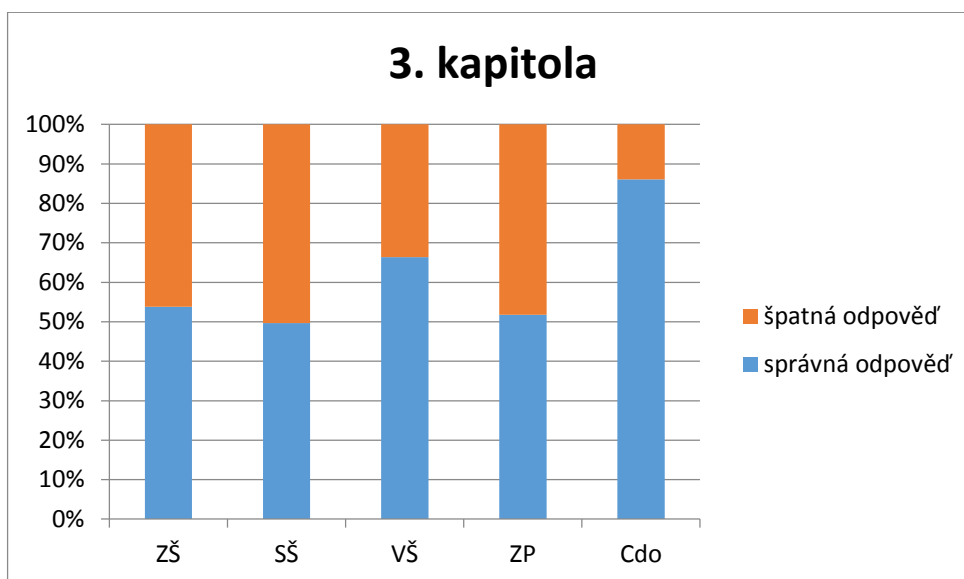
Obr. 20. Graf 2. kapitoly – Zapojení ČR do mezinárodních organizací.

(zdroj vlastní)

V této kapitole bylo správných odpovědí 68 %, nesprávných odpovědí 32 %.

3. kapitola – Krizové stavy

Třetí kapitola se zabývá otázkami krizových stavů. Téměř 90 % dotázaných odpovědělo správně, že ví, že o vyhlášení stavu ohrožení nebo válečného stavu se *občan dozví prostřednictvím televize, rozhlasu a tisku*. A necelých 30 % dotázaných neví, jaké jsou krizové stavy. Nedostatečné vědomosti jsou ve vyhlásování krizových stavů a to především *kdo rozhoduje o vyhlášení válečného stavu, jak dlouho může trvat stav ohrožení nebo že po vyhlášení stavu ohrožení státu mohou být omezena některá občanská práva a svobody*.

Obr. 21. Graf 3. Kapitoly – Krizové stavy. (zdroj vlastní)

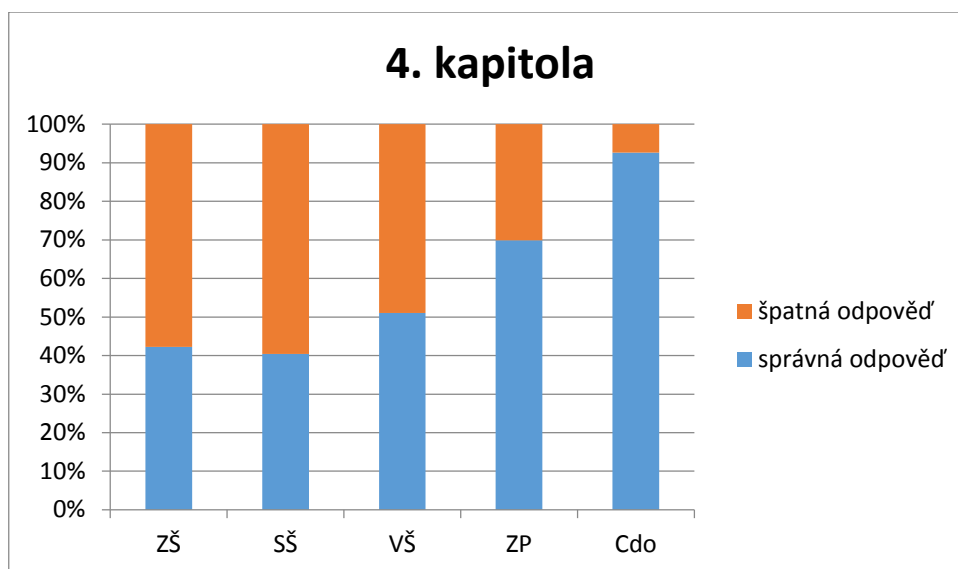
V této kapitole bylo správných odpovědí 55 %, nesprávných odpovědí 45 %.

4. kapitola – Bezpečnostní systém

V této kapitole se zdánlivě jednoduchými otázkami, odpovídali dotázaní ve většině případů nesprávně.

Největší rozdíl mezi správnou a špatnou odpovědí byl u otázky *kdo nese zodpovědnost za zajišťování obrany ČR*. Správnou odpověď *Vláda* zvolilo pouze 35 žáků základních škol a 157 žáků odpovědělo, že *prezident republiky nebo Ministerstvo obrany*.

Téměř 62 % dotázaných odpovědělo chybně, že *Bezpečnostní rada státu je pracovním orgánem vlády*. Nejčastější *chybnou odpovědí* u této otázky bylo *ministr obrany*.

Obr. 22. Graf 4. kapitoly – Bezpečnostní systém. (zdroj vlastní)

V této kapitole bylo správných odpovědí 51 %, nesprávných odpovědí 49 %.

5. kapitola – Armáda České republiky

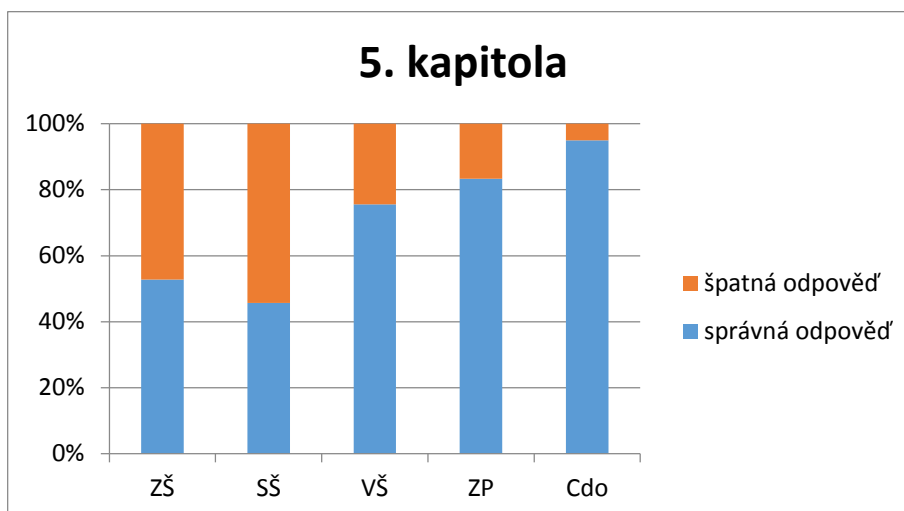
V páté kapitole ve většině případů správně odpovídali dotázaní studenti z vysokých škol a posluchači kurzu základní přípravy.

75 % dotázaných si myslí, že *k hlavním úkolům pozemních sil Armády České republiky patří posílení ochrany státní hranice*.

89 % dotázaných neví, že do *systému podpory vojsk patří logistika, zdravotnictví i kynologie*.

Armádu České republiky nelze použít k soukromým účelům ústavních činitelů. Na tuto otázku vědělo odpověď 72 % dotázaných.

U této kapitoly se opět potvrdilo, že dotázaní mají základní informace o armádě, ale už ne co se týká velení armády a prvky podpory.

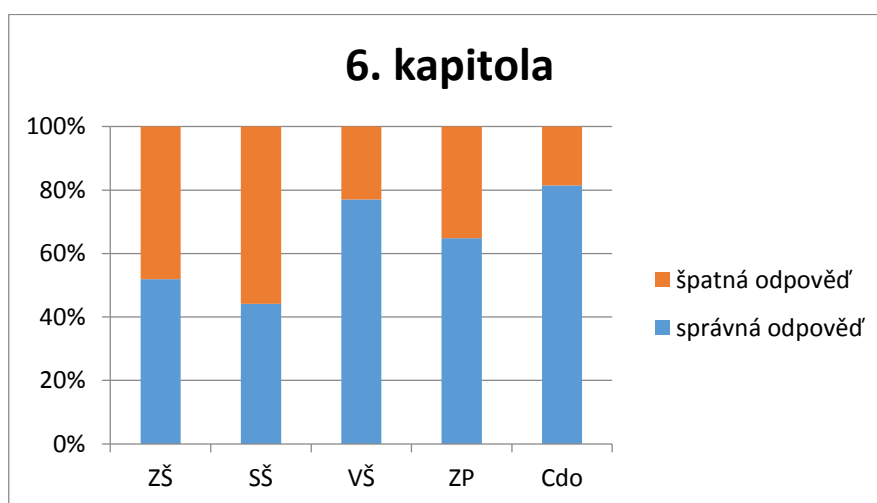

Obr. 23. Graf 5. kapitoly – Armáda ČR. (zdroj vlastní)

V této kapitole bylo správných odpovědí 64%, nesprávných odpovědí 36 %.

6. kapitola – Humanitární mise a vojenské operace v zahraničí

Účast českých vojáků v humanitárních misích a vojenských operacích v zahraničí přispívá k zajištění naší vlastní bezpečnosti. Tuto správnou odpověď mělo 62 % dotázaných. 38 % dotázaných odpovědělo, že na naši bezpečnost žádný vliv nemá. *Humanitární mise a vojenské operace v zahraničí nejsou organizovány mezinárodní zdravotnickou organizací.* To si ovšem nemyslelo 73 % dotázaných. *To, že vojáci AČR v rámci vojenských misí nikdy nepůsobili na Antarktidě,* vědělo 85 % dotázaných.

Obr. 24. Graf 6. kapitoly – Působení AČR v zahraničí. (zdroj vlastní)

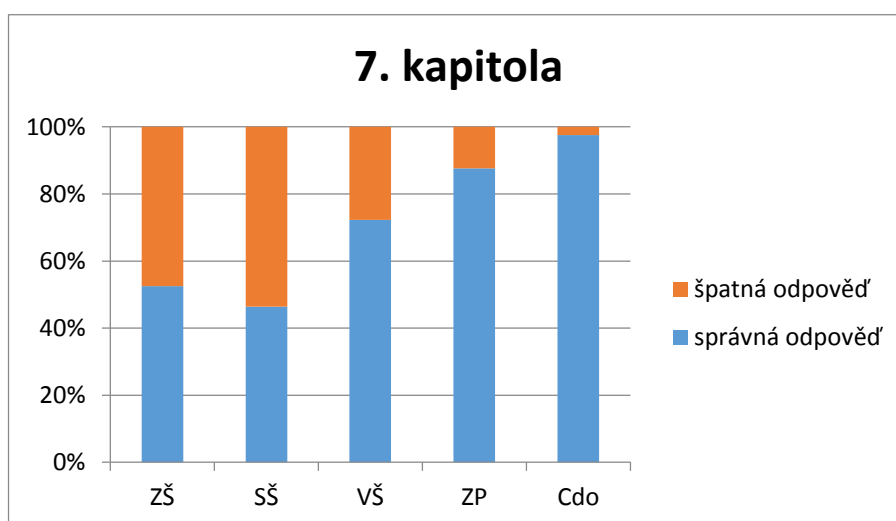
V této kapitole bylo správných odpovědí 59,5 %, nesprávných odpovědí 40,5 %.

7. kapitola – Vojenská činná služba

Tato kapitola pojednává o vojenské činné službě a také to byli *posluchači základní přípravy, kteří odpovídali na tyto otázky v téměř 90 % správně*. Zatím co základní školy byly úspěšné v 50 %, střední školy ve 45 %.

Nesprávné odpovědi převládaly zejména v oblasti mimořádné služby. Co to je mimořádná služba a kdy je do ní občan povolán neví 43 % dotázaných.

To, že *ženy v ozbrojených silách* České republiky mohou vykonávat službu v jakékoli vojenské odbornosti si myslí 42 % žáků základních škol a studentů středních a vysokých škol.

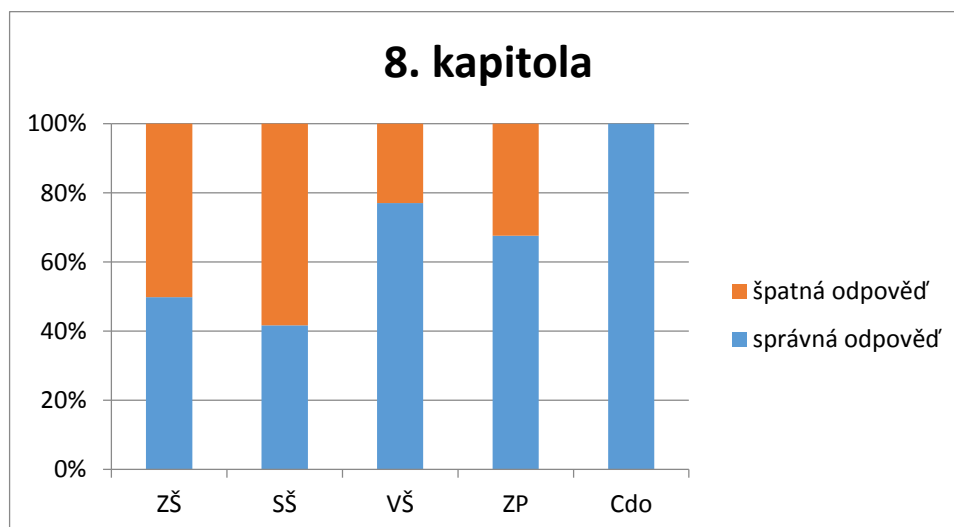

Obr. 25. Graf 7. kapitoly – Vojenská činná služba. (zdroj vlastní)

V této kapitole bylo správných odpovědí 65 %, nesprávných odpovědí 35 %.

8. kapitola – Záloha ozbrojených sil

To, že záloha ozbrojených sil slouží k doplňování ozbrojených sil, vědělo 75 % dotázaných. Z čeho se skládá *záloha ozbrojených sil*, vědělo už jen 38 % dotázaných. Vojákem v aktivní záloze se občan stane, pokud o to sám požádá, je zdravotně způsobilý, trestně bezúhonný a dosáhl 18 let. To vědělo jen 34 % dotázaných.

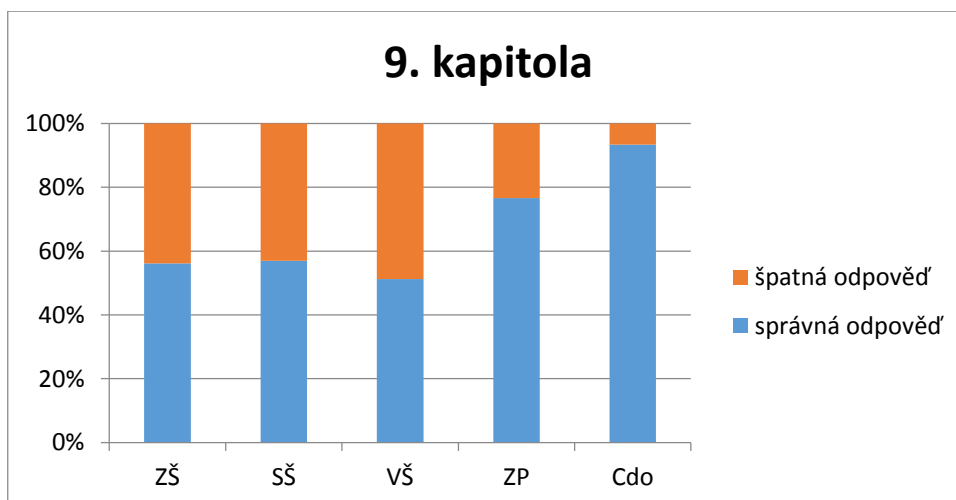

Obr. 26. Graf 8. kapitoly – Zálaha ozbrojených sil. (zdroj vlastní)

V této kapitole bylo správných odpovědí 59 %, nesprávných odpovědí 41 %.

9. kapitola – Povinnosti občana při obraně státu

Na otázku, jestli se *branná povinnost občanů ČR vztahuje na muže i ženy* odpovědělo 165 dotázaných špatně. Kdy občanovi ČR vzniká branná povinnost, vědělo jen 38 % dotázaných. Že je v míru branná povinnost dobrovolná, správně odpovědělo 67 %.

Obr. 27. Graf 9. kapitoly – Povinnost občana k obraně státu. (zdroj vlastní)

V této kapitole bylo správných odpovědí 61 %, nesprávných odpovědí 39 %.

SHRNUTÍ

V Koncepci je uvedeno, že ze zjištění České školní inspekce v roce 2018 vyplývá, že úspěšnost žáků 9. ročníků ZŠ v odpovědích souboru testovacích otázek dosahuje nevyhovujících 51 %.

Jak je zvýrazněno v tabulce č. 2, úspěšnost na základních a středních školách je lehce nad padesáti procenty. Žáci základních a studenti středních škol mají **základní znalosti** o armádě, zapojení ČR v mezinárodních organizacích, jako je NATO, EU, OSN, i o povinnostech občanů k obraně státu vyplývajících ze zákona. Co se týká podrobnějších informací, tak tady už jsou vědomosti **nedostačující**. Průměrná úspěšnost z dotazníkového šetření je **54,7 %**.

Tab. 2. Vyhodnocení dotazníkového šetření na ZŠ a SŠ. (zdroj vlastní)

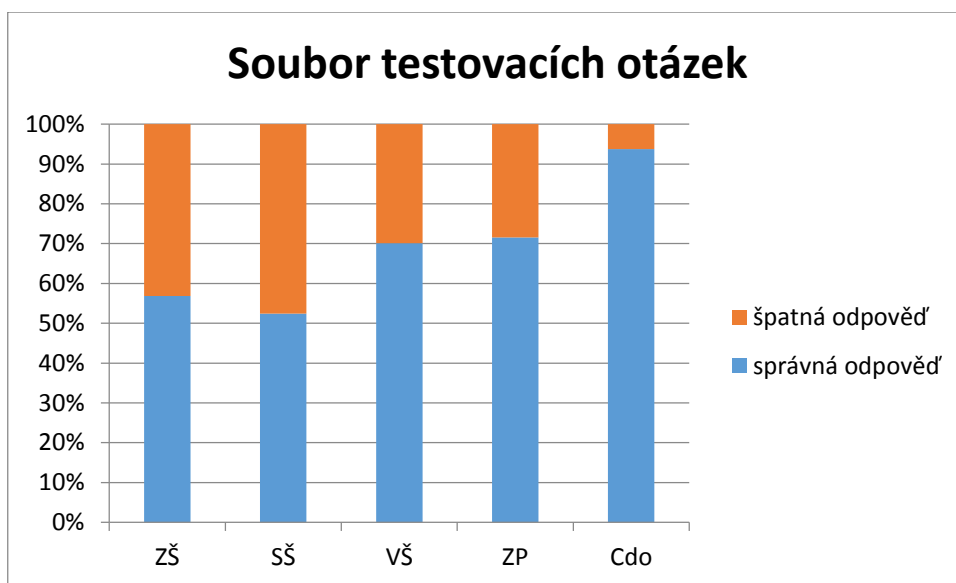
	ZŠ	SŠ	VŠ	ZP	Cdo
správná odpověď (%)	56,8	52,5	70,1	71,6	93,7
špatná odpověď (%)	43,2	47,5	29,9	28,4	6,3

V tabulce č. 3 je zobrazen celkový procentuální výsledek úspěšnosti souboru testovacích otázek. Jde vidět větší informovanost o problematice přípravy občanů k obraně státu u studentů vysokých škol a pochopitelně i posluchačů kurzu základní přípravy. Celková úspěšnost dotazovaných je 62,8 %. V posledním sloupci tabulky – **centrum doktrín** – jdou vidět letité zkušenosti a nabitě vědomosti příslušníků sloužících dlouhodobě v armádě. Jejich správné odpovědi dosahovaly téměř k 94%.

Tab. 3. Vyhodnocení dotazníkového šetření na ZŠ, SŠ, VŠ a ZP. (zdroj vlastní)

	ZŠ	SŠ	VŠ	ZP	Cdo
správná odpověď (%)	56,8	52,5	70,1	71,6	93,7
špatná odpověď (%)	43,2	47,5	29,9	28,4	6,3

V následujícím grafu jde vidět celkový přehled správných a chybných odpovědí v souboru testovacích otázek, který je součástí příručky POKOS.

Obr. 28. Graf – Celkový souhrn výsledků souboru testovacích otázek.
(zdroj vlastní)

Vzhledem k náročnosti souboru testovacích otázek je takový výsledek pochopitelný. Součástí příručky POKOS je i metodický doporučení k přípravě občanů k obraně státu, doporučení na rozložení učiva do předmětů základních škol. Dodržení tohoto doporučení a těchto metod a forem výuky by vedlo k pozvolnému seznamování žáků s touto problematikou.

To ovšem záleží na pedagogických pracovnících, jaký přístup zvolí, jakou formou učivo dětem podají a jak tím děti zaujmou.

7 ROZHOVOR S TEENAGERY

V této kapitole bych vyhodnotila rozhovory s teenagery z jednotlivých kroužků. Vybrala jsem kroužky airsoftu, sebeobrany a juda a také jsem vybrala náhodně oslovené „pubertáky“, které jsem potkala v ulicích Vyškova.

V ulicích Vyškova, v blízkosti základních škol, jsem oslovila 35 chlapců a dívek ve věku 10-16 let. Překvapila mě jejich ochota odpovídat na mnou kladené otázky. Při oslovení jednotlivců převládala stud a odpovědi byly stručné, ve skupinkách se teenageři rozpovídali a dokonce se i předbílali, kdo toho řekne víc.

Otázky – rozhovor s teenagery:

1. Dostali jste se někdy do situace, kdy jste museli někomu pomoci nebo se to od vás očekávalo?
2. Pomohli jste někdy někomu s ošetřením zranění?
3. Dokázali byste přivolat pomoc k dopravní nehodě? Znáte číslo na záchrannou službu, popř. IZS? V jakém případě byste volali číslo 112?
4. Zapojili byste se sami do záchrany lidského života? Např. omdlení, epileptický záchvat
5. Kdybyste viděli na ulici nebo ve škole, že někdo někomu ubližuje (fyzicky nebo psychicky) pomohli byste mu? Sami nebo jen ve skupině?
6. Máte představu o vašem budoucím povolání?
7. Ovlivní vás vaše současné kroužky, záliby, okolí, škola při výběru povolání?
8. Chtěli byste se stát policistou, záchranářem, hasičem nebo vojákem? Proč ano a proč ne?
9. Slyšeli jste např. o Aktivních zálohách?
10. Jaký máte názor na AČR? Je potřebná?
11. Co podle vás vojáci dělají?
12. Máte v rodině nějakého vojáka? Ovlivňuje vás jeho práce v souvislosti s vaším kroužkem nebo názorem na armádu?
13. Byli byste ochotni pomoci při odstraňování živelných katastrof (např. povodně, zemětřesení)
14. Byli byste ochotni v dospělosti v případě ohrožení bránit naši republiku a naše občany? Např. domobrana, válka

7.1 Airsoftový kroužek, judo a sebeobrana

Děti z těchto kroužků jsou zvyklé na *práci ve skupině, reagují na povely a uznávají své trenéry (vedoucí) jako autoritu*. Tyto kroužky, zejména pak airsoftový, se zaměřují nejen na střelení a taktiku, ale také na *zásady první pomoci*. Učí se jak reagovat při napadení i odsunu zraněných.

Už při prvních otázkách zaměřených na ochotu pomoci druhým byl vidět velký rozdíl mezi odpověďmi dětí z kroužků zaměřených na zbraně a sebeobranu a oslovenými teenagery.

Obr. 29. Základy první pomoci v kroužku airsoftu. [31]

Okamžitě *kladně reagovaly jak na pomoc ostatním*, tak na vědomosti o zdravotní péči o zraněného. V rámci kroužku se učí taktiku střelby, ať už jako jednotlivec, tak i ve skupinách, např. při pomoci kamarádovi ze skupiny, který byl obklíčený.

Při přítomnosti u dopravní nehody by *uměly přivolat pomoc, ale ve většině případů by se bály do samotného ošetření pustit sami*, aby něco nepokazily a zavolaly by dospělou osobu.

Kdybyste viděly na ulici nebo ve škole, že někdo někomu ubližuje (fyzicky nebo psychicky) zhruba polovina odpověděla, že by určitě *zasáhla*, druhá polovina by napřed *vyhodnotila situaci* a podle toho se rozhodla.

Jelikož kroužky mají na starost vedoucí a trenéři, kteří jsou vojenští nadšenci, bývalí nebo současní policisté, tak i jejich svěřenci se tímto směrem ubírají.

Armáda je podle nich velmi potřebná a pro náš stát důležitá, stejně jako aktivní zálohy. Zejména při boji za lepší podmínky v zahraničí, odklizení po povodních nebo působení v misích.

Určitě by byly *ochotni pomoc při odklizení škod* způsobené povodněmi, požáry, sesuvy půdy, atd. *Zejména pak v okolí, u rodinných příslušníků a známých.*

Jednohlasně jsou všichni ochotni v dospělosti bránit naši republiku a naše občany. S tím vlastně i do těchto kroužku šli, aby mohli bránit a pomáhat občanům této republiky.

7.2 Náhodný výběr dětí

Co se týká pomoci druhým, všichni dotázaní se dostali do situace, kdy se od nich pomoc očekávala. Ať už šlo o ošetření *drobnějšího poranění, tak i o pomoc rodičům a prarodičům při domácích pracích, např. sekání trávy, čištění bazénu, mytí auta.* V případě zranění nebo přivolání pomoci všichni věděli číslo na *zdravotnickou záchrannou službu* i v jaké situaci se volá číslo *112.*

V případě ubližování, ať už fyzicky nebo psychicky, se všichni shodli na tom, že by se do *pomoci odvážili jenom s někým druhým, minimálně by zavolali policii nebo rodiče. Ani v jeden z dotázaných by se do pomoci neodhodlal pomoci sám.*

Při výběru povolání jsou děti ovlivněny několika faktory. Ať už jsou to kroužky, které navštěvují, rodiče, kamarádi, ale hlavně současný životní styl teenagerů. Drtivá většina by chtěla pracovat jako *IT pracovník, profí hráč počítačových her, youtuber, animátor nebo také střihač filmů.* Asi ¼ dotázaných teenagerů by volila tradiční povolání jako *doktor, právník, hasič, veterinář, politik, učitel, překladatel nebo fotbalový trenér.*

Jelikož jsem se ptala teenagerů ve Vyškově, kde je vojenská posádka a lidem zde nejsou vojáci cizí, ohlasy byly spíš kladné. Práce vojáků jim přijde *zajímavá, berou vojáky jako hrdiny, střílí, jezdí fajn auty a mají hodně peněz.*

Uznali také, že jsou vojáci potřební, především při *odklizení následků živelných pohrom, obranou před migranty a také jsou užiteční v misích.* U této otázky bylo hodně dětí ovlivněno názorem rodičů a tím, jak se před dětmi o AČR vyjadřují. Především si pamatují komentáře, ať už svého okolí nebo ze sociálních sítí na útoky na české vojáky v Afganistánu, při nichž přišli naši vojáci o život. I mezi dětmi došlo k výměně názorů a tyto názory je rozdělily na dva tábory.

Několik málo teenagerů slyšela o aktivních zálohách, respektive četla na sociálních sítích nebo na internetu, ale neví, co tento pojem znamená.

Při odpovědích na otázky co se týká pomoci při živelných katastrofách, jsem byla nemile překvapena ... Při otázce, jestli by byli ochotni pomoci při odstraňování následků například po povodních, *nezaznělo ani jednou rozhodné „ANO“*. Všichni se začali vymlouvat a hledat klíčky, jak by se z této otázky vykroutili.

Obr. 30. Teenageři popíjející alkohol. [32]

Jak je v poslední době u dětí zvykem. Přijímání odpovědnosti se u teenagerů dnes „nenoší“. Pomoc rodičům nebo prarodičům už není automatickou záležitostí, spíš se před svými vrstevníky za svoji ochotu pomoci stydí. Činnost jako například uklízení pokoje, vysávání, sekání trávy či umytí auta berou jako *službu rodičům či dokonce jako trest*. Hrdinové jsou jedině za stoly svých počítačů *ve virtuálním světě*, ale když přijde na pomoc kamarádovi při šikaně, raději se schovají, aby nedostali taky. *V počítačových hrách vidí, že můžou do nepřítele vystřelit plný zásobník nábojů a nic se mu nestane, tak proč by se zaobíral skutečností, že by se mohlo někomu něco stát, když jsou vlastně všichni nesmrtelní*

SHRNUTÍ

Tuto kapitolu jsem rozdělila na dvě části. Jedna část je zaměřena na teenagery, kteří navštěvují kroužky jako je sebeobrana, judo, airsoft, tedy kroužky zaměřené na disciplínu, skupinovou práci, pomoc druhému v krizových situacích a vzájemné podpoře. To se uká-

zalo i při rozhovoru s těmito teenagery. Oproti dětem stejného věku, které jsem oslovila v ulicích Vyškova, byli odvážnější, průbojnější, ochotnější pomoc ostatním. Například co se týká znalostí v zásadách první pomoci, excelovali teenageři z kroužku airsoftu, kteří mají poskytnutí pomoci raněným přímo součástí taktiky střelby a odsunu raněných. I co se týká budoucího povolání, volili by raději „akčnější“ povolání než jejich vrstevníci. Na otázku, jestli by v budoucnu byli ochotni bránit náš stát nebo pomohli s odklizením následků např. povodní, bez rozmyšlení souhlasili.

V této kapitole jde jasně vidět, jak důležitý je přístup dospělých, ať už trenérů, instruktorů nebo vedoucích kroužků. Všichni vykonávají svoji činnost dobrovolně a s nadšením, i když práce s dětmi není vždy jednoduchá. Předávají svoje nadšení a zkušenosti takovým způsobem, že děti dovedou zaujmout a nemusí to být ani smyslem jejich práce. A není podstatné, jestli jde o děti předškolního nebo školního věku. **Dětem se stačí jen věnovat a ony vám za to budou vděčné.**

8 INTERVIEW S KOORDINÁTOROU PROJEKTU POKOS ZA VELITELSTVÍ VÝCVIKU-VOJENSKÁ AKADEMIE VYŠKOV

O rozhovor jsem požádala tiskovou a informační důstojnici VeV-VA ve Vyškově, která je zároveň i koordinátorkou za VeV-VA v rámci prezentace programu POKOS.

1. Účastníte se dobrovolně těchto ukázek s projektem POKOS nebo jen z důvodu vyslání nadřízeným?

„Účastním se na základě požadavku MO na vyčlenění tiskového a informačního důstojníka v rámci prezentace programu POKOS. Zároveň zastávám roli koordinátora za VeV-VA již několik let a vždy se na tuto akci velmi těším. Ročně jsou to pravidelně minimálně dvě školy.“

2. Pro jak staré děti je vaše přítomnost na školách nejvíce zajímavá? 1. st. ZŠ, 2. st. ZŠ, SŠ.

„Prezentace programu POKOS je určena pouze pro 2. stupeň, žáci 1. stupně mají možnost zapojení se do výtvarné soutěže s tematikou Armáda a přítomnost vojáků je zajímavá vždy pro všechny děti. Zpravidla se prezentace dělají na školách, kde již nejsou běžně k vidění vojáci. Na střední školy, kam byl program POKOS nově rozšířen, jsme se ještě neprezentovali, takže nemáme zkušenosti.“

3. Které ukázky se z vašeho pohledu dětem líbí nejvíc? První pomoc, chemická příprava, ukázky zbraní, beseda s válečnými veterány, ...

„Jednoznačně chemická příprava, kde si děti mají možnost vyzkoušet atraktivní protichemické obleky, masky, tedy armádní výstroj, s kterou se ještě nikdy nesešli a samozřejmě také ukázky zbraní.“

4. Myslíte si, že by Armáda ČR měla se školami spolupracovat častěji? Více vybraných škol nebo jezdit na ty stejné častěji?

„Ano, jsem pro širší spolupráci armády se školami. Určitě bychom byli schopni pokrýt více vybraných škol v regionu a postupnou obměnou dětí navštívit tytéž školy i vícekrát (tuto zkušenost máme z letošního roku v ZŠ Valtická Mikulov, kterou jsme po několika letech navštívili podruhé).“

5. Je z vašeho pohledu pro pedagogy spolupráce s POKOSEm zajímavá? Zajímají se o práci vojáků, jsou aktivní při ukázkách, debatách?

„Ano, pedagogové si spolupráci s armádou velmi cení, sami jsou aktivní při ukázkách, projevují zájem o informace z práce vojáků doma i v zahraničních operacích, zájem o možnostech zapojení se do aktivní zálohy a také je zapojujeme prakticky do zdravotnické přípravy pro získání cenných zkušeností při poskytování první pomoci, které mohou využít ve školách při nenadálých zdravotních komplikacích dětí.“

6. Jaký vy osobně máte na tento projekt názor?

„Jelikož se jej účastním několik let, mohu konstatovat, že projekt má velký ohlas ve všech školách, žáci i pedagogové získají nejen znalosti o armádě, ale i povědomí o obraně státu, včetně možností jak sám jednotlivec může k této obraně přispět, popřípadě jak se stát vojákem, ale získají také praktické dovednosti v první pomoci, což je jedna z nejdůležitějších součástí běžného života.“

7. Je něco, co byste na projektu změnili, upravili nebo naopak úplně vynechali?

„Z hlediska časové dotace i skladby, bych na projektu neměnila vůbec nic. Struktura je pevně stanovena a jsou v ní obsaženy ty nejvýznamnější oblasti (prezentace AČR, konkrétního útvaru, krizových stavů, IZS a podobně, dále praktická chemická a zdravotnická příprava, život v zahraničních operacích, a je na každém útvaru čím dalším žáky zaujme, co ze svého poslání představí, úspěchy mají tak mají například ukázky boje zblízka (sebeobranu), které do programu také zařazujeme, nejen pro zpestření, ale také pro zvládnutí základních technik jak se bránit při případném napadení někým neznámým.“

Obr. 32. Tisková mluvčí VeV-VA kpt. Mgr. Monika Nováková. [5]

SHRNUTÍ

Z interview s kapitánkou Novákovou z vyškovské Vojenské akademie jasně vyplývá, že projekt POKOS je dětmi velmi oblíbený. Děti jsou nadšeny z přítomnosti vojáků na školách, především z vojenské techniky a zbraní, ukázky chemických ochranných pomůcek a v neposlední řadě ukázek zásad první pomoci, které jsou oblíbené i mezi pedagogickými pracovníky.

Kapitánka Nováková zastává názor, že by bylo dobré v rámci projektu POKOS navštěvovat širší okruh škol a častěji se do nich vracet. I pedagogičtí pracovníci jsou za takové zkušenosti rádi a aktivně se do praktických ukázek zapojují.

Na struktuře projektu POKOS by neměnila nic, obsahuje vše potřebné, co je podstatou přípravy občanů k obraně státu.

9 NÁZOR ODBORNÍKŮ NA ARMÁDU NA ZAVEDENÍ BRANNÉ VÝCHOVY DO ŠKOL A PROJEKT POKOS

Tato kapitola je rozdělena na dvě části. V první jsem zveřejnila rozhovor s ministrem obrany Lubomírem Metnarem a pracovníkem tiskového oddělení MO Jakubem Fajnozem, kde se vyjádřili k nově aktualizované Koncepci a znovuzavedení branné výchovy na základní školy.

Ve druhé části jsem požádala o názor zaměstnance Ministerstva obrany Romana Jersáka a Vladimíra Vrába a také mého odborného konzultanta podplukovníka Hynka Pavlačku, který se spolu se mnou na projektu POKOS aktivně podílel.

9.1 Ze sdělovacích prostředků

❖ **Mgr. Lubomír Metnar, ministr obrany ČR**

Dne 2. dubna 2019 vyšel v Učitelských novinách přepis rozhovoru s ministrem obrany Lubomírem Metnarem v České televizi. Tématem byl návrat branné výchovy do škol. Šlo by o spolupráci Ministerstva obrany a Ministerstva školství.

Ministr obrany Lubomír Metnar je spokojený s počtem vojáků v naší armádě, především s každoročním nárůstem nových rekrutů i zaujetí lidí, co se hlásí do armády jako AZ.

Tento stav podle něj ale nemusí trvat věčně. Znovuzavedení povinné vojenské služby zamítl. I co se týká finanční náročnosti, daleko levněji by vyšlo zavedení branné výchovy do škol.

Stále více zájemců o vstup do armády neprojde přes fyzické a zdravotní testy. Špatná fyzická se projevu už u žáků základních a středních škol ... úbytek svalů, nadváha, nadmíra tuku. „*Mladí by bezesporu potřebovali častěji vstát od počítačů, odložit mobily a udělat něco pro svoji fyziku. Opustit zdi školy nebo domova a přesvědčit se, že příroda není nepřítel. Ono by ani to nakouknutí do nároků, které na své příslušníky klade armáda, nebylo vůbec špatné*“ řekl ministr Metnar.

Podle ministra obrany je řešením zavést do škol předmět Branná výchova. Především seznamovat žáky jak se zachovat při krizových situacích a mimořádných událostech, jak chránit svoje zdraví i zdraví ostatních v našem okolí. V mnohých školách se těmto oblastem věnují velmi pečlivě.

Proč právě armáda?

„Přiznávám, momentálně to odnesla za všechny možné tlaky nejrůznějších organizací, institucí a spolků, které postupně navyšují požadavky na školství. Rámcové vzdělávací programy díky tomu bobtnají k neúnosnosti. Jakýkoli problém se ve společnosti objeví, musí ho vyřešit škola. Stávají se děti častými oběťmi nehod? Vyřeší to dopravní výchova. Nedožívají se řemeslníci? Vraťme se k dílnám. Také technických kádrů je pomalu, chtělo by to zvýšit zájem o tuto oblast. Zadlužují se mladí lidé? Zavedeme finanční gramotnost. Opíjejí se? Fetují? Kouří? Neumějí se chovat ve společnosti? Už tu je téma do občanské nauky. Ještě musíme přidat etickou výchovu, multikulturní výchovu, učení v přírodě... Ono by se toho ještě nahledalo! Netvrdím, že tohle všechno by mělo být dětem cizí. Naopak. Ale musí to být výhradně škola, která je za to odpovědná? Neměli bychom také něco nechat na rodičích? Konečně jsou to oni, nikoli škola, kteří ze zákona nesou za své potomky odpovědnost.“ řekl ministr Metnar.

Dle autorky článku učitelských novin Jaroslavy Štefflové je možnou variantou „dohoda obou ministrů, že armáda zajistí školám vojáky jako vedoucí zájmových kroužků. Že pro ně bude organizovat tematicky zaměřené víkendy nebo prázdninové tábory. Taková investice - personální, časová i finanční - by se české armádě časem určitě vyplatila. Konečně byla by to její propagace. Možná efektivnější než plakáty a upomínkové předměty.“ [34]

❖ Mgr. Jakub Fajnor, tiskové oddělení MO

Pro Aktualne.cz se vyjádřil Mgr. Fajnor z tiskového oddělení MO o finanční podpoře ministerstva obrany škol i akreditovaných spolků, kde se občané k obraně státu připravují individuálně.

Cílem Koncepce, která byla schválena začátkem dubna 2019, je podle Fajnora přispívat ke zvýšení úrovně připravenosti občanů na řešení možných krizových situací, ale i zvýšit kvalitu systému zajišťování bezpečnosti a obrany České republiky.

Koncepce je jedním ze strategických a koncepčních dokumentů pro oblast bezpečnosti a obrany státu, jejíž aktualizací si MO slibuje především zkvalitnění systému, ve kterém by se měli žáci a studenti základních a středních škol připravovat k obraně státu.

MO chce podporovat především občany, kteří se k obraně státu připravují individuálně a přípravu budoucích pedagogických pracovníků na vysokých školách, jak uvedl Mgr. Fajnor.

MO počítá s vyčleněním 200 milionů korun. „Kromě zmíněných dotací spolkům to zahrnuje personální, materiální a technické zajištění v ústředí i na všech krajských vojenských velitelstvích, vytvoření odpovídajícího, případně úpravu stávajícího, informačního systému a podobně," dodal Fajnor. [35]

9.2 Vlastní rozhovor

❖ **podplukovník Ing. Hynek Pavlačka, odborný konzultant diplomové práce**

„Projekt POKOS je jednoznačně vykročením správným směrem a jedná se o jediný projekt MO ČR, který se svým působením zaměřuje na přípravu civilního obyvatelstva k obraně vlasti a na výchovu k vlastenectví. Jeho nadstavbovou součástí je spolupráce s civilním trhem, který se na brannou přípravu a bezpečnost zaměřuje, čímž dochází alespoň k jeho částečnému zmapování. Přetrvávajícím problémem zůstává malé pokrytí projektu, tedy množství škol, které jsou navštíveny a jeho prozatímní omezení na základní školy. K dalším problémům patří nejednotnost a různá kvalita odvedených přednášek, kdy je většinou tematický okruh upraven dle momentálních možností útvaru, který v daném regionu projekt zastřešuje. Ke kladným stránkám projektu zcela jistě patří zapojování lokálních KVV a příslušníků AZ. O samotný projekt je nejen mezi základními školami veliký zájem a je požadován i pro školy střední. Zde lze vysledovat jistou paralelu se zhoršující se bezpečnostní situací ve střední Evropě, kdy se donedávna letargická a pacifistická společnost žijící v kultu peněz začíná zajímat o své okolí a s tím související i svoji bezpečnost.

Historická zkušenost i současný světový vývoj nám jednoznačně ukazují, že podcenění bezpečnostních otázek týkajících se obrany státu a zapojení se civilního obyvatelstva do tohoto složitého systému jednoznačně vede k oslabení obranyschopnosti. Vytvoření fungujícího systému je dlouhodobá a finančně náročná činnost, která vyžaduje specifické dovednosti a skládá se z několika subsystémů, které musí spolu svoji činnost koordinovat a vzájemně se doplňovat. Tento systém, který v České republice poměrně dobře fungoval před rokem 1989 byl zničen a jeho alespoň částečné obnovení je stále jen v základních částech, kdy nejsou jednotlivé systémy, které do něj vstupují vzájemně koordinovány. Jako příklad lze uvést samostatné vzdělávací a výchovné programy ministerstva obrany a ministerstva vnitra, ale také neexistující státní kontrolu určitých branných sdružení a spolků, které ke své činnosti využívají vojenské zbraně či techniku. Řada částí však naštěstí zůstala zachována a je potřeba je jen opětovně do celkového vzdělávacího cyklu zasadit a jejich činnost pod-

porovat. Jedná se zejména o spolky a sdružení jako jsou Český červený kříž, dobrovolní hasiči, aerokluby, moto kluby, střelecká a myslivecká sdružení, Sokol, Skauti a další, kteří nejen pracují s mládeží a vyučují dovednosti užitečné pro přípravu civilního obyvatelstva k obraně vlasti, ale také mají bohatou tradici a tím pěstují v jejich příslušnících i hrdost a pocit vlastenectví.

Jednoznačně lze na základě výše uvedeného zhodnotit, že v současné době jsou možnosti masového zapojení civilního obyvatelstva k obraně státu vzhledem k jeho nepřipravenosti na velice špatné úrovni. Chybí ucelený vzdělávací a výcvikový systém, který by měl legislativní základ a určitou posloupnost. Jednou z mála možností je vstup do AZ, jejichž působení však také není ještě zcela dořešeno a jejichž kvalita je značně rozdílná.“ uvedl podplukovník Pavlačka.

❖ **Ing. Roman Jersák, výzkumný a vývojový pracovník Centra simuláčnických a trenažerových technologií.**

Zavedli byste opět do škol brannou výchovu? V jakém rozsahu?

„V první řadě je třeba si ujasnit, co se pod pojmem branná výchova skrývá. Očistíme-li zákon 73 ze dne 27. června 1973 o branné výchově od politických plev, obdržíme vcelku srozumitelnou definici branné výchovy, jejímž hlavním cílem je dosáhnout, aby každý občan cítil vysokou odpovědnost za osud své vlasti, byl vždy připraven postavit se na její obranu a obětavě bojovat za její svobodu a nezávislost. Obsahem branné výchovy je soustavně utvářet, prohlubovat a upevňovat vlastenectví a vztah občanů k obraně republiky a k tomu potřebné odborné a technické vědomosti, dovednosti a návyky, fyzickou zdatnost a psychickou odolnost.

Z výše uvedeného vyplývá, že brannou výchovou není jen dnes velmi podceňovaná fyzická zdatnost a psychická odolnost žáků, ale zejména výchova k pocitu hrdosti na vlastní dějiny, sounáležitosti k jedné kultuře a jedné zemi (patriotismus) a zodpovědnosti za obranyschopnost vlastní země.

Jelikož v současnosti je branná výchova vyučována jen okrajově jako součást dějepisu nebo občanské výchovy, domnívám se, že by této problematice měla být přidělena časová dotace umožňující nejen „suché“ hodiny na učebnách, ale i tematické hodiny mimo školu

při různých akcích podněcujících pocit vlastenectví, stejně tak i výuku zdravotní péče, první pomoci, zásad chování ve stavu ohrožení a podobně. K rozvoji fyzické zdatnosti a psychické odolnosti žáků školy mohou přispět jen velmi omezeně a klíčový podíl na rozvoji těchto schopností by měl ležet na rodině, sportovních a zájmových kroužcích, tělovýchovných spolcích a svazech.

Předmět branné výchovy by dle mého názoru měli vyučovat zkušení/akreditovaní pedagogové, kteří by žákům přiblížili výše uvedenou problematiku záživnou formou v úzké spolupráci s příslušníky armády, prvků integrovaného záchranného systému a dalších.“ řekl Ing. Jersák.

Jak děti přimět k zájmu o armádu?

„Děti se mají možnost seznamovat s armádou a jejími příslušníky při akcích na veřejnosti pořádaných v rámci dětských dnů, vojenských přísah, dnů armády a v rámci projektu POKOS, kde armáda vystavuje techniku a prezentuje svou činnost statickými a dynamickými ukázkami, které mezi dětmi vytvářejí nevšední atmosféru.

Tato činnost v některých dětech vytváří potřebu patřit (byť i v budoucnu) do tohoto prostředí. Bohužel u nás byla zrušena organizace, která mladým umožňovala se připravovat na budoucí roli v armádě. Na západ i východ od nás existují spolky a sdružení, umožňující mladým lidem se připravovat na roli nikoli jen v armádě, ale v jakýchkoli ozbrojených složkách.

Armáda dle mého názoru dělá maximum pro svou prezentaci a přilákání potenciálních rekrutů do svých řad.

Dobrovolnické spolky pořádající akce s brannou tematikou mohou přivést děti k zájmu o činnosti související s armádou. Úrovní a kvalitou výcviku se ale nemohou armádě rovnat, mohou však mnohé potenciální zájemce v dlouhodobé perspektivě spíše odradit.“ uvedl Ing. Jersák.

Jaký máte názor na projekt POKOS?

„POKOS je velmi úspěšným projektem sebezprezentace armády na veřejnosti. Pomáhá školám s praktickými lekcemi přípravy dětí k řešení krizových situací, které mohou v jejich okolí nastat. Na těchto lekcích vždy spolupracuje nejbližší vojenský útvar nebo příslušníci vojenských škol jakými jsou Univerzita obrany nebo Velitelství výcviku - Vojenská akademie.

Tento program však není mandatorní a provádí se jen na školách, které o tuto pomoc požádají, z čehož vyplývá, že na některých školách se vojáci mohou objevit několikrát, avšak jinde o ně školy nemusí projevit zájem vůbec.

Projekt POKOS byl na školách dosud prováděn příslušníky AČR, avšak domnívám se, že z praktického hlediska by do tohoto programu měly být v mnohem větším měřítku zapojeny složky IZS, se kterými se děti budou při řešení krizových situací potkávat a které jim praktickými radami mohou dát návod, jak se v takových situacích chovat.

V dalším by do projektu Přípravy občana k obraně státu neměly být zapojovány jen děti na základních a středních školách, ale mnohem širší veřejnost, jelikož od roku 1991, kdy byla branná výchova na školách ze zákona zrušena, vyrostly již tři generace školáků, kteří jsou jakoukoli přípravou nedotčeni.“ uvedl Ing. Jersák.

**❖ doc. Ing. Vladimír Vráb, CSc., výzkumný a vývojový pracovník
Centra simulačních a trenažerových technologií. Pedagogická praxe 30
let, velitelské funkce 23 let.**

Zavedli byste opět do škol brannou výchovu? V jakém rozsahu?

„Brannou výchovu jako možný pedagogický nástroj k pěstování úzkého vztahu k rodné zemi-vlasti zcela určitě. Jsem ale názoru, že jako samostatný předmět, na jehož výuce by se podíleli pedagogičtí pracovníci školy i vojáci, by mohl (podle historických zkušeností i zkušeností mých) působit spíše kontraproduktivně. Bohužel, současná generace mladých lidí nevnímá nutnou paritu mezi právy a povinnostmi (i ve škole) jako stav, který patří k životu. Tento stav je vnímám jako výsledek spíše rodinné výchovy, kdy „rodiče dávají dětem to nejlepší, aby se měli lépe, než oni“. Mohlo by to být vnímáno tak, že je něco nařízeno, něco navíc. Spíše bych „vsunul“ do předmětu „Občanská nauka“, „Tělesná výchova“, „Dějepis“, „Vlastivěda“ prvky, které by funkci branné výchovy měly plnit. Stejným způsobem by bylo možné cvičit vybrané části související s brannou výchovou i do prvků, které sice nejsou spojeny s povinnými předměty, ale k přípravě budoucího občana na obranu vlasti může napomoci (návčivky požárních poplachů, evakuace školy, návčivky chování žáků i učitelů na kriminální jevy a události apod.). Jinak řečeno, dle mého názoru, brannou výchovu provádět, ale spíše jako součást různých předmětů na základních školách, ale i na

školách učňovských a středních. Samozřejmě se vzájemně provázaným obsahem, bez duplicit a důrazem na praktickou činnost. “

Jak děti přimět k zájmu o armádu?

„Mám asi pětiletou zkušenost z tzv. náboru do armády (80. léta minulého století). Přiznám, velmi složitý problém, protože ani „peníze“ nebyly argumentem, jak někoho do armády nábořem získat. Navíc, byl jsem vyslán do regionu, kde mladá generace, zejména učňovská, byla finančně slušně odměňována (Ostravsko, Severní Čechy).

U dětí by to mohlo být relativně jednodušší, protože většinou nejsou ovlivněny „negativistickým postojem“ dospělých (či už z vlastní zlé zkušenosti s armádou, nebo byli ovlivněni pacifistickými postoji kohokoliv, s kým přišli do styku s tím, že si objektivně svůj názor ani nechtějí ověřit, prostě armáda – NE).

Určitě dobře fungovaly tzv. pionýrské tábory, samozřejmě dneska ani název ani politický podtext jejich zřízení a provozování není na místě. Z mých zkušeností se ale určitě osvědčily, jak máte uvedeno tzv. tematické tábory se zaměřením na „vojenské aktivity a činnosti“, to děti dost láká, je to pro ně rarita. Vést takový tábor, to asi chce i patos a entuziasmus od vedoucích táborů a jejich personálu. Zde by se mohli uplatnit právě i vojáci. V každém případě je nutno vnímat zvláštnosti dětské psychiky a nebezpečí, když se „něco přežene“. Mám svou vlastní zkušenost, kdy se ukázalo, že i když je v táboře 20 dětí, činnosti a aktivity v něm by měly mít charakter téměř individuálního přístupu, kde se ale dá využít soutěživost (ne dravost a ne vítězství za každou cenu), která je přirozená i současné mladé generaci.

K dospělým. Zde může, a měla by, sehrát rozhodující roli právě armáda svými úkoly, vztahy, přísností ale také kolegiálností a soudržností. A nejen armáda jako celek, ale také každý jednotlivý voják. Svým chováním k okolí může sehrát velmi pozitivní, ale také negativní funkci. To, že vojáky není vidět v uniformách v „běžném životě“ ještě neznamena, že je lidé jako vojáky nevnímají, nebo že lidé nevědí, že vojáky jsou. Velmi pozitivní roli sehrávají v poslední době média, ale také samotná armáda, která se k veřejnosti staví otevřeně, „z vystoupení“ zástupců armády není cítit snahu „zatlouct“, co se dá. Spíše naopak, media jsou z vůle armády na různé aktivity zvána. U dospělých v současnosti to vnímám jako velmi složité. Dospěla generace, která zkušenost s armádou nemá. Povinná vojenská základní služby byla zrušena, takže vlastní zkušenost s armádou nemají, armáda byla dlouhé

roky v „prezentačním útlumu“. Zde nemám názor na řešení, resp. nevím jak to vyřešit, protože změnit názor u dospělé osoby je velmi složité a je to vždy „běh na dlouhou trať.“

Jaký máte názor na POKOS?

„Velmi pozitivní, vnímám jej jako již objektivní nutnost. Na druhé straně, i kdyby to byl „100 krát zákon“, v tomto státě nejsou zákony vnímány jako pravidla, které jsou vymyšlené, aby něco regulovaly, kontrolovaly, nařizovaly. Prostě, pokud se s aktivitami v POKOS neztotožní samotní občané, jako by nebyly. Snad jen, že současné hrozby (terorismus, nastupující boj civilizací, boj o zdroje, zejména vodu apod.), „prozatím našťestí ne jako přímá hrozba války na našem území“, mohou tomuto procesu napomocet. To ovšem občané musí jako hrozbu vnímat, jako hrozbu jich samotných. Žel, všeobecná představa, že na ochranu máme hasiče, záchranáře a policii a obranu armádu, zatím přetrvává. POKOS by měl zodpovědnost za ochranu a obranu rodiny, regionu, vlasti, civilizace přenést na občana. Jestli se to povede, uvidíme. Je to také „běh na dlouhou trať“.

SHRNUTÍ

Cílem této kapitoly bylo zjistit názor odborníků na přípravu občanů k obraně státu. Všichni oslovení se shodli na tom, že příprava, ať už dětí nebo dospělých, je velmi důležitá. Armáda dělá pro svoji prezentaci maximum, ať už pořádáním akcí pro veřejnost, školy nebo spoluprací s vojenskými spolky.

Do přípravy občanů chce ministerstvo obrany investovat až 200 miliónů korun na:

- personální zajištění, materiální a technické prostředky na KVV;
- zavedení branné výchovy na základní školy;
- besedy a přednášky s vojáky se zaměřením na chování při krizových situacích, mimořádných událostech, ochraně zdraví a zvyšování fyzické kondice;
- rozšíření zavedených branných spolků a zřizování nových;
- propagaci AČR prostřednictvím médií a sociálních sítí;
- podporu občanů při dobrovolné přípravě k obraně státu.

10 NÁVRH NA ZLEPŠENÍ PŘIPRAVENOSTI OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Závěrečným výstupem diplomové práce je reálné zhodnocení současného stavu, vymezení základních problémů a návrh jejich řešení:

Rozšířit pracovní tým projektu POKOS

Navýšením pracovníků, kteří mají na starost spolupráci se školami, je možné pokrýt zájem více škol a tím i četnost jejich návštěvy. Popřípadě zřídit pracovní skupiny v rámci vojenských posádek, které by aktivně spolupracovali s MO a projektem POKOS.

Zapojení vojenských posádek

Například Dny otevřených dveří nebo Dny dětí jsou výborným prostředkem, jak ukázat civilním občanům prostory kasáren, vojenské vybavení, techniku, vyzkoušet si vše co je zajímavá a přiučit se něčemu novému.

Jako ideální mi přijde nápad vyškovských vojáků, kteří chtěli nejen pro svoje děti, ale i pro děti z okolí, zorganizovat letní tábor s vojenskou tematikou. Mají k tomu veškeré vybavení a techniku a ani finančně nákladná by tato aktivita pro MO nebyla. V rámci nepřetržitého vojenského výcviku by se určitě spoustu dobrovolníků jako oddílových vedoucích našla. Vyškov je jediným školícím zařízením v AČR, kde se vojáci učí vše potřebné pro své služební zařazení pod vedením zkušených instruktorů a lektorů. Tak proč toho nevyužít?

Vojáci místo učitelů

V dnešní době virtuálního světa, youtuberů a počítačových her by žádnému dítěti určitě neuškodil trošku přísnější režim než je ve školách. Pedagogové jsou omezeni pravomocemi, a jak s dětmi nezachází jak v rukavičkách, je zle. Rodiče si stěžují, sepisují petice, atd. A děti, především teenageři, toho hned zneužijí a respekt vůči učiteli je pryč. Finanční ohodnocení učitelů není motivující a tak si odučí „to svoje“ a odchází domů.

Proč by nemohli předmět branná výchova vyučovat vojáci? Znají problematiku připravenosti občanů k obraně státu nejlépe, učitelé by se nemuseli dále vzdělávat a samotná uniforma vzbuzuje u dětí respekt. Už výše zmíněná pracovní skupina přímo v posádkách by tuto funkci hravě zastala. A finanční náročnost velmi nízká.

Už při výuce předmětů jako tělesná výchova, dějepis, zeměpis, občanská výchova, chemie, biologie by suplování vojákem uvítali určitě i učitelé a pro děti by byla výuka velmi vítaným zpestřením.

Zavedení předmětu Branná výchova jako povinný předmět na základní školy

Tento předmět by byl vyučován buď proškoleným pedagogem, nebo přímo příslušníkem AČR. Výuka by probíhala venku a to za jakéhokoliv počasí. Zaměření na tyto okruhy:

- orientace v terénu;
- dopravní výchova;
- branný pobyt v terénu;
- zásady první pomoci;
- tělesná výchova;
- hod granátem;
- střelecká příprava;
- požární ochrana;
- globální hrozby.

Kroužek branné výchovy

Šlo by o kroužek organizovaný školou, kterou by vedl příslušník AČR například v rámci družiny.

Zde by bylo hlavním tématem zásahy první pomoci, požární ochrana, dopravní výchova, orientace v terénu, pobyt v přírodě.

Medializace Armády ČR

Využít rostoucí důvěry v Armádu a přes sociální sítě a televizní obrazovky prezentovat práci vojáků. Nejen na území ČR, ale i v zahraničí. Dokumenty o armádě např. na youtube mají velkou sledovanost a převážně klasné ohlasy.

Medializace branných spolků

V současné době na území České republiky aktivně působí několik branných spolků. Jsou na velmi vysoké úrovni, pořádají akce pro děti, tábory, kurzy i školení. Školami nejsou

moc často využívány i přes to, že pedagogickým pracovníkům, jako doprovodu, poskytují osvědčení a akreditaci pro výuku branné výchovy.

Podle mě je to tím, že tyto spolky nejsou mediálně prosazovány a kdo se konkrétně o tuto problematiku nezajímá, nemá šanci se o spolcích dozvědět. I tak jsou např. tábory pořádané brannými spolky dlouho dopředu vyprodány. Což je důkaz, že zájem je opravdu velký.

Vydání publikací a učebnic

Vydat informativní publikaci a letáky o povinnostech občanů při zajišťování obrany státu a o možnostech, jak se dobrovolně na toto připravovat. Distribuovat v rámci akcí AČR na veřejnosti.

Dále vydat učebnice do škol pro potřeby jak předmětu branná výchova, tak i pro potřeby kroužků.

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo poukázat na značné rezervy v oblasti problematiky připravenosti občanů k obraně státu. Ať už jde o vědomosti nejen dětí a studentů, tak i o přístup k armádě dospělé populace.

Je potřeba si uvědomit, že bezpečnost České republiky je v zájmu nás všech. Jednotlivce, státu i jeho institucí. I přes to, že máme plně profesionální armádu, nezaniká občanům České republiky branná povinnost. Pozornost by se měla ubírat především na základní a střední školy a právě tam seznamovat žáky s problematikou obrany státu.

V první kapitole diplomové práce jsem popsala jednotlivé okruhy ze souboru testovacích otázek, které se týkaly Bezpečnostního prostředí a systému, Zapojení České republiky do mezinárodních organizací, Krizových stavů, Armády České republiky, Humanitárních misí, Vojenské činné služby, Povinností občanů k obraně státu a právní legislativu branné povinnosti.

Cílem druhé kapitoly bylo představit prostředky AČR, jakými se prezentuje na veřejnosti, především projekt POKOS, který seznamuje děti základních a studenty středních škol s ozbrojenými složkami. Dále obeznámit veřejnost s rozšiřující se škálou nově vznikajících i současných vojenských spolků, které zprostředkovávají občanům ČR náhled do vojenského světa. Ať už jde o spolky s historickou tematikou, střeleckou, bezpečnostně dopravní, tak především o branné spolky. Ty jsou v poslední době hodně vyhledávány především pro pořádání letních táborů s vojenskou tematikou a přípravou dětí o ochraně sebe, svých známých a kamarádů i obraně celého státu. Dále pořádají výukové semináře pro školy, víkendové kurzy a školení, kde i pedagogičtí pracovníci, kteří se aktivně do programu zapojí, dostanou akreditaci pro výuku branné výchovy.

Akce na veřejnosti jsou nedílnou součástí prezentace AČR. V posledních letech důvěra občanů v armádu roste a to potvrzuje čím dál větší účast občanů na akcích, jako jsou Den otevřených dveří při příležitosti Dětského dne, slavnostní přísaha vojenských nováčků, Dny pozemního vojska Bahna, Dny NATO nebo také mezinárodní veletrh obranné a bezpečnostní techniky IDET a spoustu dalších.

V třetí kapitole jsem shrnula metodické doporučení k přípravě občanů k obraně státu, metody a formy výuky na základních školách a také doporučené rozložení učiva na 1. a 2. stupeň ZŠ.

Současným stavem přípravy občanů k obraně státu jsem se zabývala ve 4. kapitole a to dle Koncepce přípravy občanů k obraně státu, kterou dne 4. února 2019 projednala bezpečnostní rada státu.

Praktickou část diplomové práce jsem vyhodnotila v kapitole 10. Jde o shrnutí kapitol 6-9, kde jsem prostřednictvím dotazníkového šetření, interview a brainstormingu poukázala na nejdůležitější problémy přípravy občanů k obraně státu a navrhla možná řešení k jejímu zlepšení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Vzdělávání pedagogů ZŠ v problematice POKOS. *Databáze dalšího vzdělávání* [online]. Zlín [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: [https://www.zkola.cz/sofia/vzdelavani/Stranky/Vzdelavani-pedagogu-v-problematice-pripravy-obcanu-k-obrane-statu-\(POKOS\).aspx](https://www.zkola.cz/sofia/vzdelavani/Stranky/Vzdelavani-pedagogu-v-problematice-pripravy-obcanu-k-obrane-statu-(POKOS).aspx)
- [2] BAXA, Kamil a Milan VAIGL. *Obrana socialistického státu*: čítanka. 1. vyd. Bratislava: Vysoká škola ekonomická, 1986, s. 8.
- [3] KOMÍNEK, Peter. *Branná výchova v systému komunistické výchovy*. Brno: Krajské kulturní středisko, 1987, s. 4.
- [4] Branná výchova se může vrátit do škol ...: iDNES.cz [online]. Praha: MAFRA, 2017 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: www.idnes.cz/zpravy/domaci/branna-vychova-povinny-predmet-novy-zakon-ministerstvo-obrany.A170427_202932_domaci_ekl
- [5] Co je to POKOS. POKOS [online]. 2016 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <http://pokos.army.cz/co-je-pokos>
- [6] Pro školy a učitele. Příprava občanů k obraně státu [online]. 2016 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <http://pokos.army.cz/pro-skoly-ucitele>
- [7] GERHÁT, Ivan. *Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních škol* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav, 2014 [cit. 2019-05-04]. ISBN 978-80-7278-645-9. Dostupné z: https://pokos.army.cz/sites/pokos.army.cz/files/dokumenty/zakladnistranka/prirucka_pokos_pro_zs_-_text.pdf
- [8] *Zákon 585/2004 Sb. ze dne 4. listopadu 2004, o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon)*. In: . Praha, 2016, ročník 2016.
- [9] *Zákon o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon): Zákon č. 585/2004 Sb.* [online]. Praha: AION, CS [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-585>

- [10] *Branná výuka na školách? Vláda chce vytvořit nový předmět: tn.cz* [online]. In: [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/tema/14793-branna-povinnost>
- [11] Zpracoval Michal Voska, zdroj: CVVM. Český statistický úřad. Metoda sběru dat: Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování CAPI a PA
- [12] Zpravodajství. *Ministerstvo obrany* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/zapojte-se-do-prazdninove-souteze-k-vojenske-historii-ceske-republiky-145227>
- [13] Spolek pro vojenská pietní místa. *Vest.cz* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://www.vets.cz/>
- [14] Spolky c.k. vojenských vysloužilců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. *Svaz c.k. vojenských vysloužilců zemí Koruny české* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.vyslouzilci.cz/o%20nas.html>
- [15] *Historicko-vojenský spolek "Hraničářský pluk 6"* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.hp6.cz/>
- [16] *Seznam klubů vojenské historie* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/seznam-klubu-vojenske-historie>
- [17] *Spolek vlčí máky* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://www.spolek vlcimaky.cz/>
- [18] In: *Pěší rota AZ KVV hl. m. Praha: Den památky válečných veteránů* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://111prapor.cz/2018/11/07/den-pamatky-valecnych-veteranu/>
- [19] Nadační fond Regi Base I. *Nadační fond* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://www.regibase.cz/>

- [20] *Svaz vojáků v záloze České republiky, z.s.* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://www.svz-cr.cz/o-nas/>
- [21] *Branné oddíly ČR* [online]. Branné oddíly ČR, 2016 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.jsmepripraveni.cz/>
- [22] Akce pro veřejnost. *Příprava občanů k obraně státu* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.pokos.army.cz/akce-pro-verejnost>
- [23] Fotogalerie. *Příprava občanů k obraně státu* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.pokos.army.cz/akce-pro-verejnost>
- [24] *Koncepce přípravy občanů k obraně státu*. Praha, 2019.
- [25] *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda ČR, 2019 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/>
- [26] PETRUSEK Miroslav A KOL. *Velký sociologický slovník*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1996, s. 222-223. ISBN 80-7184164-1.
- [27] GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013, s. 62-64, ISBN 978-80-257-0807-1.
- [28] HEWSTONE, Miles; STROEBE, Wolfgang. *Sociální psychologie*. [s. l.]: Portál, 2006. ISBN 80-7367-092-5
- [29] BOSSE, A. *Das kollektive Genie: Die Innovationsleistung rollengestützter Gruppen*. Marburg: Tectum, 2007. ISBN 3-8288-9332-5.
- [30] Příručka vojáka AČR. *Databáze knih* [online]. Vyškov: Institut doktrín VeV-VA, 2009 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/prirucka-vojaka-acr-210622>

[31] Airsoft. *Majak - středisko volného času* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.majak-svcvyskov.cz/fotky-z-akci>

[32] Děti a alkohol. *Psychologie.cz* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/deti-alkohol/>

[33] ŠTEFFLOVÁ, Jaroslava. *Učitelské noviny: Co všechno má škola suplovat?*. 2019 (14), 8. ISSN ISSN 0139-5718.

[34] Miliony do škol i spolků: Ministerstvo podpoří lidi, kteří chtějí bránit Česko. In: *Aktualne.cz* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ministerstvo-podpori-lidi-pripravujici-se-na-obranu-statu-vy/r~fdac2ef2549a11e98aa4ac1f6b220ee8/?redirected=1556964111>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AČR	Armáda České republiky
AZ	Aktivní zálohy
Cdo	Centrum doktrín
ČSSR	Československá socialistická republika
EU	Evropská unie
IZS	Integrovaný záchranný systém
KVV	Krajské vojenské velitelství
MO	Ministerstvo obrany
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MU	Mimořádná událost
NATO	North atlantic treaty organization (Severoatlantická aliance)
OSN	Organizace spojených národů
PČR	Policie České republiky
POKOS	Příprava občanů k obraně státu
SŠ	Střední škola
ÚV KSČ	Ústřední výbor Komunistické strany Československo
VŠ	Vysoká škola
VeV-VA	Velitelství výcviku-Vojenská akademie
ZP	Základní příprava
ZŠ	Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Umět se bránit je velmi důležité.	13
Obr. 2. Branná výchova.	15
Obr. 3. Mapa členských zemí Severoatlantické aliance	16
Obr. 4. Mapa členských zemí Evropské unie	17
Obr. 5. Struktura bezpečnostního systému České republiky	18
Obr. 6. Členění Armády České republiky.	19
Obr. 7. Vojenská činná služba.	20
Obr. 8. Záloha ozbrojených sil.	20
Obr. 9. Branná povinnost pro všechny.	22
Obr. 10. Logo projektu POKOS.	25
Obr. 11. Klub vojenské historie.	26
Obr. 12. Vlčí máky.	27
Obr. 13. Ubytování v areálu bývalých kasáren	29
Obr. 14. Ukázka první pomoci.	30
Obr. 15. Výukové materiály na ZŠ.	32
Obr. 16. Ukázka chemické přípravy.	34
Obr. 17. Zasedání Bezpečnostní rady státu.	36
Obr. 18. Příručka vojáka AČR.	41
Obr. 19. Graf 1. kapitoly – Bezpečnostní prostředí	42
Obr. 20. Graf 2. kapitoly – Zapojení ČR do mezinárodních organizací.	43
Obr. 21. Graf 3. Kapitoly – Krizové stavy.	44
Obr. 22. Graf 4. kapitoly – Bezpečnostní systém.	45
Obr. 23. Graf 5. kapitoly – Armáda ČR.	46
Obr. 24. Graf 6. kapitoly – Působení AČR v zahraničí.	46

Obr. 25. Graf 7. kapitoly – Vojenská činná služba.	47
Obr. 26. Graf 8. kapitoly – Záloha ozbrojených sil.	48
Obr. 27. Graf 9. kapitoly – Povinnost občana k obraně státu.	48
Obr. 28. Graf – Celkový souhrn výsledků souboru testovacích otázek.	50
Obr. 29. Základy první pomoci v kroužku airsoftu.	52
Obr. 30. Teenageři popíjející alkohol.	54
Obr. 31. Tisková mluvčí VeV-VA kpt. Mgr. Monika Nováková.	57

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Přehled krizových stavů.	18
Tab. 2. Vyhodnocení dotazníkového šetření na ZŠ a SŠ.	49
Tab. 3. Vyhodnocení dotazníkového šetření na ZŠ, SŠ, VŠ a ZP.	49

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: SOUBOR TESTOVACÍCH OTÁZEK

PŘÍLOHA P I: SOUBOR TESTOVACÍCH OTÁZEK

Otázka k 1. kapitole

Bezpečnostní prostředí

1. Mohou mít hrozby a rizika šířené ze vzdálených oblastí dopad na bezpečnost České republiky?

- a) ano
- b) ne

Otázky ke 2. kapitole

Zapojení České republiky do mezinárodních organizací a jeho význam

2. Severoatlantická aliance má v současnosti:

- a) 15 členů
- b) 29 členů
- c) 32 členů
- d) 51 členů

3. Členským státem Severoatlantické aliance není:

- a) Německo
- b) Polsko
- c) Slovensko
- d) Rakousko

4. Česká republika se stala členem Severoatlantické aliance v roce:

- a) 1989
- b) 1993
- c) 1999
- d) 2003

5. Podstatou kolektivní obrany podle článku 5 Severoatlantické smlouvy je:

- a) vzájemná pomoc členských států Severoatlantické aliance při ozbrojeném útoku
- b) vzájemná pomoc evropských států při likvidaci živelních katastrof
- c) vzájemná pomoc států střední Evropy při obraně spotřebitelů
- d) vzájemná pomoc České republiky a Polska při leteckých nehodách

6. Evropská unie má v současnosti:

- a) 12 členů
- b) 15 členů
- c) 28 členů
- d) 32 členů

7. Jsou všechny státy sousedící s Českou republikou členy Evropské unie?

- a) ano
- b) ne

8. Je Česká republika zapojena do Společné bezpečnostní a obranné politiky (CSDP) Evropské unie?

- a) ano
- b) ne

9. Cílem Společné bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie není:

- a) chránit nezávislost a celistvost Evropské unie
- b) udržovat mír
- c) podporovat cestování
- d) podporovat dodržování lidských práv a základních svobod

10. Hlavním úkolem Organizace spojených národů je:

- a) organizování mezinárodních sportovních a kulturních akcí
- b) provádění výzkumu v oblasti porodnosti
- c) udržování míru ve světě a rozvoj přátelských vztahů mezi národy
- d) budování celosvětových ozbrojených sil

11. Organizace spojených národů má v současné době:

- a) 51 členů
- b) 28 členů
- c) 193 členů
- d) 205 členů

12. Právní rámec pro organizaci pozorovatelských a mírových misí Organizace spojených národů je dán:

- a) právními předpisy země, ve které mise probíhá
- b) Severoatlantickou smlouvou
- c) Chartou Organizace spojených národů

d) Ústavou České republiky

13. Voják mise Organizace spojených národů nosí baret nebo přilbu:

- a) v národních barvách
- b) v modré barvě
- c) v zelené barvě
- d) baret ani přilbu nikdy nenosí

14. Technika používaná v misích Organizace spojených národů má barvu:

- a) bílou
- b) maskovací dle prostředí, ve kterém operuje
- c) modrou
- d) reflexní žlutou

15. Mise a operace uskutečňované v rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie nemohou být:

- a) humanitární a záchranné
- b) poradní a pomocné
- c) bojové, k řešení krize
- d) technické, k zajištění plynulosti automobilové a vlakové dopravy

Otázky k 3. kapitole

Krizové stavy

16. Mezi krizové stavy ve smyslu krizového řízení nepatří:

- a) stav ohrožení státu
- b) nutná obrana
- c) nouzový stav
- d) válečný stav

17. Po vyhlášení stavu ohrožení státu:

- a) mohou být omezena některá občanská práva a svobody
- b) ztrácí občané České republiky volební právo
- c) přestává platit Listina základních práv a svobod
- d) přestává platit Ústava České republiky

18. Válečný stav může být vyhlášen v případě:

- a) povodní
- b) rozsáhlého požáru
- c) napadení České republiky
- d) při ozbrojené vzpouře vězňů

19. Je pravda, že o vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu občan dozví prostřednictvím televize, rozhlasu a tisku?

- a) ano
- b) ne

20. O vyhlášení válečného stavu rozhoduje:

- a) prezident republiky
- b) vláda
- c) Parlament České republiky
- d) Ministerstvo obrany

21. Pro území celého státu nelze vyhlásit:

- a) válečný stav
- b) nouzový stav
- c) stav nebezpečí
- d) stav ohrožení státu

22. Omezení základních práv a svobod při vyhlášení krizového stavu musí vláda zveřejnit:

- a) pokud možno ještě před vyhlášením krizového stavu
- b) současně s vyhlášením krizového stavu
- c) do 24 hodin po vyhlášení krizového stavu
- d) nemusí zveřejňovat

23. Stav ohrožení státu lze vyhlásit:

- a) pouze na dobu 30 dnů
- b) na období delší než 30 dnů
- c) na období nejvýše dvou měsíců
- d) na neomezenou dobu

Otázky k 4. kapitole

Bezpečnostní systém

24. Do bezpečnostního systému České republiky nepatří:

- a) vláda
- b) Ministerstvo obrany
- c) orgány Evropské unie
- d) prezident republiky

25. Za zajišťování obrany České republiky nese odpovědnost:

- a) vláda
- b) prezident republiky
- c) Ministerstvo obrany České republiky
- d) obecní a krajské úřady

26. Základním úkolem ozbrojených sil České republiky je:

- a) obrana České republiky a spojeneckých zemí před vnějším napadením
- b) zvyšování povědomosti občanů České republiky o Severoatlantické alianci
- c) pomoc při odstraňování následků živelních katastrof
- d) provádění branné výchovy obyvatelstva

27. Do ozbrojených sil nepatří:

- a) Armáda České republiky
- b) Hradní stráž
- c) Vojenská kancelář prezidenta republiky
- d) Policie České republiky

28. Vrchním velitelem ozbrojených sil České republiky je:

- a) prezident republiky
- b) předseda vlády
- c) ministr obrany
- d) náčelník Generálního štábu Armády České republiky

29. Bezpečnostní rada státu je pracovním orgánem:

- a) prezidenta republiky
- b) vlády

- c) předsedy Poslanecké sněmovny České republiky
- d) ministra obrany

Otázky k 5. kapitole

Armáda České republiky

30. Den ozbrojených sil slavíme:

- a) 12. března jako připomínku vstupu České republiky do Severoatlantické aliance
- b) 9. května jako připomínku ukončení druhé světové války
- c) 30. června jako připomínku přísahy jednotek československých legií ve Francii v roce 1918 hlásících se k boji za samostatný Československý stát
- d) 11. listopadu jako připomínku válečných veteránů

31. Armádu České republiky nelze použít:

- a) při napadení České republiky
- b) při odstraňování následků živelních katastrof
- c) k posílení Policie České republiky
- d) k soukromým účelům ústavních činitelů

32. Velení Armádě České republiky zabezpečuje:

- a) vláda
- b) Generální štáb Armády České republiky
- c) ministr obrany
- d) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

33. K hlavním úkolům pozemních sil Armády České republiky nepatří:

- a) vedení obranné a útočné bojové činnosti
- b) posílení ochrany státní hranice
- c) střežení objektů na území České republiky
- d) ochrana vzdušného prostoru

34. Hlavním úkolem vzdušných sil Armády České republiky je:

- a) ochrana vzdušného prostoru státu
- b) hašení rozsáhlých požárů ze vzduchu
- c) monitorování dopravní situace
- d) letecká přeprava do států Severoatlantické aliance

35. Vrtulníky vojenské letecké záchranné služby mají barvu:

- a) žlutou nebo šedivou
- b) bílou nebo červenou
- c) červenobílou nebo zelenou
- d) modrozelenou nebo bílou

36. Do systému podpory vojsk nepatří:

- a) vojenská logistika
- b) vojenské zdravotnictví
- c) vojenská kynologie
- d) bojová činnost

37. Provádění oprav a techniky zajišťuje:

- a) vojenská logistika
- b) vojenská kynologie
- c) vojenské zdravotnictví
- d) spojovací specialisté

38. S vojenskými psy pracují příslušníci v oblasti:

- a) vojenské logistiky
- b) vojenské kynologie
- c) komunikačních a informačních systémů
- d) dělostřelectva

39. Spojení v Armádě České republiky zajišťují:

- a) příslušníci vojenské logistiky
- b) zaměstnanci České pošty
- c) příslušníci Vojenské policie
- d) specialisté na komunikační a informační systémy

40. Vojenští psi nejsou primárně používáni:

- a) k vyhledávání zbraní a výbušnin
- b) k prezentaci na kynologických soutěžích a výstavách
- c) k vyhledávání drog
- d) k pátrání po ztracených lidech

Otázky k 6. kapitole

Humanitární mise a vojenské operace v zahraničí

41. Účast českých vojáků v humanitárních misích a vojenských operacích v zahraničí:

- a) přispívá k zajišťování naší vlastní bezpečnosti
- b) nemá žádný vliv na naši bezpečnost
- c) slouží jen ke spotřebě zastaralé munice
- d) je pouze formou kázeňské odměny pro nasazené vojáky

42. Humanitární mise a vojenské operace v zahraničí nejsou organizovány:

- a) Organizací spojených národů
- b) Evropskou unií
- c) Severoatlantickou aliancí
- d) Mezinárodní zdravotnickou organizací

43. Vojáci Armády České republiky v rámci vojenských misí nikdy nepůsobili:

- a) v Asii
- b) v Africe
- c) na Antarktidě
- d) v Evropě

Otázky k 7. kapitole

Vojenská činná služba

44. Vojákem z povolání se občan České republiky stane:

- a) na základě vlastní žádosti při splnění zákonných podmínek
- b) na základě rozhodnutí ministra obrany
- c) na základě rozhodnutí orgánů Severoatlantické aliance
- d) na základě rozhodnutí soudu

45. Může být vojákem z povolání pouze občan České republiky?

- a) ano
- b) ne

46. Mimořádná služba je druh vojenské činné služby, který vojáci konají:

- a) v době míru
- b) při odstraňování následků živelních katastrof

- c) za válečného stavu
- d) za nouzového stavu

47. Do mimořádné služby je voják povolán

- a) na základě rozhodnutí orgánů Evropské unie
- b) na vlastní žádost
- c) na základě rozhodnutí orgánů Severoatlantické aliance
- d) z moci úřední

48. Je Armáda České republiky plně profesionální?

- a) ano
- b) ne

49. Ženy v ozbrojených silách České republiky:

- a) nesmějí být zařazeny v bojových jednotkách
- b) nesmějí vykonávat službu v místech ozbrojených konfliktů
- c) mohou vykonávat službu v jakékoli vojenské odbornosti
- d) mohou vykonávat službu pouze ve vojenském zdravotnictví

50. Ženy v Armádě České republiky mohou vykonávat službu:

- a) pouze v místě svého bydliště
- b) kdekoli, kde je nasazena Armáda České republiky
- c) pouze na území České republiky
- d) kdekoli na území států Evropské unie

51. Voják z povolání nemůže vykonávat službu:

- a) v Armádě České republiky
- b) na Ministerstvu obrany
- c) v Hradní stráž
- d) v soukromých společnostech

52. Voják z povolání po dobu svého služebního poměru nesmí:

- a) vyjadřovat své názory
- b) být členem politické strany
- c) vlastnit majetek
- d) vzdělávat se

Otázky k 8. kapitole

Záloha ozbrojených sil

53. Je pravda, že se pro doplňování ozbrojených sil vytváří záloha ozbrojených sil?

- a) ano
- b) ne

54. Záloha ozbrojených sil se skládá:

- a) z povinné zálohy a aktivní zálohy
- b) z vojáků z povolání
- c) pouze z důstojníků a generálů
- d) z vojáků, kteří se právě vrátili ze zahraniční mise či operace

55. Vojákem v aktivní záloze se občan stane:

- a) po absolvování odborného kurzu
- b) pokud o to sám požádá, je zdravotně způsobilý, trestně bezúhonný a dosáhl 18 let
- c) automaticky po skončení vojenské činné služby
- d) na žádost ředitele krajského vojenského velitelství

Otázky k 9. kapitole

Povinnosti občana při obraně státu

56. Vztahuje se branná povinnost občanů České republiky na muže i ženy?

- a) ano
- b) ne

57. Branná povinnost vzniká občanovi České republiky:

- a) den po osmnáctých narozeninách a zaniká dnem dosažení 55 let
- b) den po osmnáctých narozeninách a zaniká dnem dosažení 60 let
- c) dnem narození a zaniká dnem dosažení 55 let
- d) den po jednadvacátých narozeninách a zaniká dnem dosažení 60 let

58. Je v míru branná povinnost vykonávána na principu dobrovolnosti?

- a) ano
- b) ne

59. Občan České republiky, na kterého se vztahuje branná povinnost, je povinen:

- a) připravit si zásoby potravin
- b) prostudovat branný zákon
- c) snížit spotřebu elektrické energie, plynu a vody
- d) podrobit se odvodnímu řízení

60. Za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu nemůže být občanovi uloženo:

- a) poskytnout věcný prostředek potřebný k zajišťování obrany státu
- b) darovat věcný prostředek potřebný k zajišťování obrany státu
- c) vykonat pracovní povinnost k zajišťování životně důležitých funkcí státu
- d) vykonat pracovní výpomoc k zajišťování životně důležitých funkcí státu